

Ihmisoikeusloukkaukset, julkinen valta ja pankkikriisi

Suomen Perustuslaki
Finlands grundlag
The Constitution of Finland

YK:n Ihmisoikeusasiakirjoja

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus
Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
Universal Declaration of Human Rights

Kansallisia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus valinnaisine pöytäkirjoiheen
Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt dess fakultativa protokoll
International Covenant on Civil and Political Rights and the Optional Protocols Thereto

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus
Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus
Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment

Euroopan Ihmisoikeussopimus

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi
Konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

Ensimmäinen lisäpöytäkirja

Första tillägsprotokoll
First Protocol

Toinen lisäpöytäkirja

Protokoll nr 2
Protocol No. 2

Neljäs lisäpöytäkirja

Protokoll nr 4
Protocol No. 4

Kuudes lisäpöytäkirja

Protokoll nr 6
Protocol No. 6

Seitsemäs lisäpöytäkirja

Protokoll nr 7
Protocol No. 7

Yhdeksäs lisäpöytäkirja

Protokoll nr 9
Protocol No. 9

Yhdestoista pöytäkirja

Protokoll nr 11
Protocol No. 11

Arvoisa lukija

Avoin kirje Suomessa toteutetuista vakavista ihmisoikeusloukkauksista

Suomessa on toteutettu massamuotoisesti ihmisoikeusloukkauksia julkisen vallan toimesta. Nämä ihmisoikeuksien loukkaukset sisältävät yksilötasolla tarkasteltuna lähes poikkeuksetta sarjan erilaisia perus- ja ihmisoikeuksien menetyksiä. Ihmisoikeudet tulisi kuulua kaikille yksilöille, mutta tämä ei ole toteutunut Suomessa. Viime vuosikymmenen alun finanssikriisin ratkaisemiseksi tehdyt päätökset ja oikeustoimet ovat useilta osiltaan laittomat ja mahdollistivat mainitut ihmisoikeusloukkaukset. Todellisiin ihmiskohtaloihin pohjautuvissa tapauksista voidaan epäillä varsin perustellusti, että julkisen vallan toteuttamien sopimusten ja muitten oikeustoimien pohjalta mahdollistuneet ihmisoikeusloukkaukset täyttävät tietyiltä osiltaan myös rikosoikeudelliset tunnusmerkistöt. Valtion tahallisesti ja suunnitelmallisesti toteuttamien oikeustoimien ja eri perus- ja ihmisoikeuksien tyhjäksi tekemisen syy-yhteys on selkeä. Suurten yhtiöitten ja pankkien sekä näitten omistajien etu on valtion taholta asetettu yksittäisten ihmisten ja pienyrityksien oikeuksien edelle. Esitän Teille sivulla 2 ja 3 kysymyksiä, joihin toivon vastaustanne.

Kun olen tutustunut Suomen perustuslain ja ihmisoikeussopimusten, mukaan lukien YK:n ihmisoikeuksien julistuksen, sisältöön olen huomannut sen, että mainitut lait ja sopimukset on täytynyt säätää vain siitä syystä, että julkinen valta yksin tai yhdessä jonkin toisen tahon kanssa katsoo oikeudekseen alkaa sortaa tiettyä kansalaisryhmää. Tästä parhaina näyttöinä ovat YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen johdanto-osassa todettu asia seuraavasti: „kun ihmisoikeuksia on väheksytty tai ne on jätetty huomiota vaille, on tapahtunut raakalaistekoja, kun on välttämätöntä, että ihmisoikeudet turvataan oikeusjärjestyksellä, jotta ihmisten ei olisi pakko viimeisenä keinona nousta kapinaan pakkovaltaa ja sortoa vastaan” Samaisen julistuksen viimeisessä 30 artiklassa todetaan seuraavaa: „Mitään tässä julistuksessa ei saa tulkita niin, että valtio, ryhmä tai yksityinen henkilö voi sen perusteella katsoa oikeudekseen tehdä sellaista, mikä voisi hävittää tässä määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia” Suomessa nämä oikeuksien menetykset ja ihmisoikeusloukkaukset ovat tapahtuneet juuri julkisen vallan johdolla ja sen suojeluksessa.

1. Keskeiset asiat esityksessäni ja Teille esittämäni kysymykset

Suomen pankkikriisiksi nimetyn tapahtuman syiksi on esitetty monia arvioita. Syylliseksi on mainittu säästöpankkiryhmää, yrittäjiä tai muita yksittäisiä tahoja. „Jälkikäteen katsoen näyttää kuitenkin siltä, että kysymyksessä oli selkeä finanssikriisi, johon vaikuttavat keskeisesti talouspoliittiset päätökset . etenkin raha- ja valuuttakurssipolitiikka. Näin ollen vaikuttaa siltä, että epäonnistunutta talouspolitiikkaa on selkeästi vähätelty”. Samoilla linjoilla ovat muutkin tutkijat. „This is a story of bad luck and bad policies. In the absence of bad policies, Finland would have experienced a recession, not a depression. Bad policies included a poorly designed financial regulation and mistaken reactions to the onset of the crisis. Of particular interest is the role of financial factors in triggering the crisis and aggravating the

¹ Jaakko Kiander, Prof, VATT, artikkeli Talous & Yhteiskunta lehdessä

effects of bad policies². Vastaava viesti on tullut myös Suomen Akatemiasta, ETLA:sta sekä muista tutkimuksista. Laman keskeisenä aiheuttajana oli siis julkisen vallan edustajat.

Aiheuttamansa finanssikriisin ratkaisua haki julkinen valta sopimuksista ja liittouma- ja valtuutussuhteesta pankkien kanssa. Pohjatyon sopimukselle toteutti nk. Rohto-ryhmä. Nämä sopimukset ovat laittomia seuraavista syistä:

koska ne mahdollistivat ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta poikkeamisen ja syrjinnän; koska ne mahdollistivat ihmisten omaisuuden suojan yksipuolisen kumoamisen; koska ne mahdollistivat valtion toimesta puuttumisen ihmisten vapauteen valita harjoittamansa elinkeinon ~~sopeuttamalla~~ markkinoita; koska ne mahdollistivat sen, että julkinen valta ei turvannut ihmisten perus- ja ihmisoikeuksia; koska valtio samalla kun valtuutti pankit kaatamaan satunnaisesti yrityksiä antoi salaisilla sopimuksilla takauksia yrityksille näiden pankkeja ja luottoja varten; koska valtio samalla kun valtuutti pankit kaatamaan satunnaisesti yrityksiä antoi salaisilla sopimuksilla suoria pääomasuorituksia tukena valituille yrityksille; koska valtio sopimuksensa valtuuttamana hyväksyi pankkien valtion pääomien ja maksujen turvin antaa tietyille valituille yrityksille ja ihmisille erityisehtoja kuten nollakorko lainoja, lainajärjestelyjä ja omaisuuden ostoja kovilla hinnoilla asiakkailta pankille; koska sopimus mahdollisti sen, että omaisuuden suoja eri henkilöitten välillä oli suosiva ja syrjivä; koska sopimukset mahdollistivat niiden toimeenpanoaikana ja valtion valtuuttamana valtavan sarja erilaisia ihmisten perus- ja ihmisoikeusloukkauksia; koska sopimuksella pyrittiin tahallisesti peittelemään valtion itse aiheuttamaa valtavaa taloudellista vahinkoa; koska perus- ja ihmisoikeusloukkaukset koskevat poikkeuksellisen laajaa väestömäärää . suoraan noin 4 . 8%³ koko väestöstä ja epäsuorasti noin 20 . 25%⁴ väestöstä; koska valtio ei ottanut vastiketta antamalleen pääomalle vaan lahjoitti lakien vastaisesti kymmeniä tai satoja miljardeja markkoja yksityisten osakkeitten omistajien omaisuudeksi.

Perus- ja ihmisoikeusloukkauksista voidaan todeta se, että kukin yksilö on joutunut alistumaan sarjaan loukkauksia eli jokainen henkilö on omassa asiassaan kohdannut useita eri nimikkeillä kuvattuja tekoja. Näistä keskeisimpinä ovat **omaisuudensuojan kumoaminen, yhdenvertaisen kohtelun ja syrjinnän kiellon kumoaminen, oikeuden työhön ja elinkeinonvapauden kumoaminen, sosiaalisten oikeuksien kumoaminen, oikeusturvan loukkaukset, tehokkaitten oikeusturvakeinojen puuttuminen ja kiduttaminen ja muu julma, epäinhimillinen tai halventava kohtelu**. Yksilötasolla ihmisoikeusloukkaukset koskevat, riippuen määrittelytavasta, suoraan satoja tuhansia ihmisiä ja epäsuoraan yli miljoonaa yksilöä.

Valtion kanssa tehdyn sopimuksen suojeluksessa pankit ovat voineet toimia mielensä mukaan. Lukuisat moitittavat jopa rikolliset teot on annettu tapahtua julkisen vallan tieteen.

Kysymykset

Pyytäisin Teitä vastaamaan oheisen kirjeeni perusteella ainakin seuraaviin kysymyksiin:

1. Suomen kansalaisista kymmenet tuhannet ovat menettäneet perus- ja ihmisoikeutensa julkisen vallan edustajien tekemien virhepäätösten seurauksena. Mitä aiotte tehdä näitten laittomuuksien oikaisemiseksi?
2. Suomen kansalaisista ovat sadat tuhannet henkilöt menettäneet omaisuutensa julkisen vallan tekemien virhepäätösten seurauksena. Mitä aiotte tehdä, jotta nämä ihmiset saavat omaisuutensa takaisin?
3. Suomessa on finanssikriisin seurauksina langetettu lukuisia tuomioita velallisen epärehellisyden tms. perusteella. Nämä tuomiot ovat laittomia, koska yksilöllä on

² Seppo Honkapohja, Prof, and Erkki Koskela, Prof, department of economics and RUEGS, University of Helsinki, Economic, Policy lehti, finland's depression

³ Stakes:in tutkimukset; Taloudellisen laman jälkimainingit, sekä Väestöliiton tutkimus, Köyhiä ja Kipeitä

⁴ Stakesin tutkimus, lastenpsykiatri Tytti Solantie

mm. perusoikeutenaan oikeus puolustaa omaisuuttaan laitonta omaisuudensuojan menettämistä vastaan. Mitä aiotte tehdä, jotta nämä useat laittomasti langetetut tuomiot puretaan?

4. Suomessa on tapahtunut massalukuisesti ihmisoikeuksien loukkauksia. Näistä törkeimpiä ovat teot, jotka täyttävät kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kieltävän sopimuksen määrittämiä tekoja. Näihin tekoihin syyllistyy virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö, kun hän aiheuttaa, yllyttää tai suostuu tai hiljaa hyväksyy tässä artiklassa määritellyt teonkuvaukset. Mitä aiotte tehdä, jotta kaikki epäillyt ihmisoikeusloukkaukset saatetaan tutkintaan, syylliset saatetaan tuomittaviksi ja loukkausten uhrit saavat korvaukset?
5. Julkinen valta ei ole velvoitteestaan huolimatta turvannut kansalaistensa perus- ja ihmisoikeuksia. Mitä aiotte tehdä, jotta vastaavaa ei enää koskaan tapahdu?
6. Ihmisoikeusloukkaukset tulisi kartoittaa riippumattoman kansainvälisen asiantuntijaryhmän, eräänlaisen totuuskomission toimesta. Mikä on suhtautumisenne kyseisen ryhmän nimittämiseen Suomeen?
7. Julkisen vallan edustajat ovat toimillaan aiheuttaneet tuottamuksellisesti tai tahallisesti taloudellista vahinkoa valtiolle ja veronmaksajille kymmenien tai satojen miljardien markkojen määräisenä. Mitä aiotte tehdä jotta kyseiset asiat selvitetään ja tekoihin syyllistyneet henkilöt asetetaan syytteeseen tuomioistuimessa?
8. Suomessa lainsäädäntötyö on suosinut selkeästi pankkeja ja näitten etua koko 1990 luvun. Varsin perusteltua syytä on uskoa, että monet näistä lakimuutoksista (esimerkiksi luottotietojen käyttö) loukkaa ihmisoikeuksia sekä nykyistä perustuslakia. Mitä aiotte tehdä mainittujen asioiden korjaamiseksi?

Pohjaan asiakirjani aineiston Suomen perustuslakiin, Suomen ratifioimiin ihmisoikeussopimuksiin, virallisiin asiakirjoihin, lukuisiin tutkimuksiin, kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskuksen keräämiin runsaslukuisiin tositapauksiin, minulle kerrottuihin tapauksiin, lehdistössä esitettyihin tietoihin, lukuisiin tapahtumiin osallistuneitten henkilöitten kirjoittamiin kirjoihin sekä omakohtaisiin kokemuksiini.

2. Perus- ja ihmisoikeudet juridisena oikeutena

2.1 Perusoikeusjärjestelmä - perusoikeuksien tarkoitus, merkitys ja suhde ihmisoikeuksiin⁵

Suomen perustuslaissa on kirjattu kolme valtiosääntömme taustalla olevaa arvoa. Ne ovat ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapaus ja oikeudet sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa. Perusoikeuksilla tarkoitetaan perustuslaissa säädettyjä yksilölle kuuluvia oikeuksia. Vain perustavanlaatuiset, erityisen tärkeät oikeudet ovat perusoikeuksia. Niiden tulee lisäksi olla yleisiä, kaikille yhdenvertaisesti kuuluvia. Perusoikeuksille on ominaista niiden muodollisesti perustuslaintasoisuudesta johtuva erityinen pysyvyys ja oikeudellinen luone. Perusoikeuksien merkityksellä yksityisen ihmisen näkökulmasta on suuri merkitys sillä, että hän voi entistä useammin suoraan vedota perusoikeuksiinsa. Perusoikeudet ovat myös olennainen osa oikeusvaltion tunnusmerkkejä. Näihin sisältyy vaatimus kansalaisvapauksien ja oikeusturvan takaamisesta valtiosäännössä.

Perusoikeudet vahvistetaan kansallisessa valtiosäännössä ja ihmisoikeudet vastaavasti kansainvälisillä sopimuksilla. Vaikka pohja on erilainen, näillä perustavaa laatua olevilla oikeuksilla on läheinen liittymäkohta ja vuorovaikutussuhde toisiinsa. Sisällöllisesti on kysymys pitkälti samoista oikeuksista. Perustuslakivaliokunta on korostanut ihmisoikeussopimusten olevan valtiosääntöisesti samassa asemassa kuin lait yleensä. Ihmisoikeussopimukset vaikuttavat suoraan lainsäädäntötyöhön. Ne voivat joko pakottaa tiettyjen lakein säätämistä tai muuttamista tai voivat estää tiettyjen lakien voimaan tulon. Ihmisoikeudet ovat luonteeltaan universaaleja ja jakamattomia. ~~Ne~~ ~~niistä~~ ~~suuresta~~ ~~syystä~~ ihmisoikeuksien loukkaukset on katsottu olevan kansainvälisiä asioita eikä suvereenin valtion sisäisiin asioihin puuttumisena⁶

2.2 Perusoikeuksien tausta ja sisältö⁷

Valtiosääntöoppineiden kielenkäytössä perusoikeuksien ja tavallisten oikeuksien selväpiirteisimpänä erona on perinteisesti pidetty perusoikeuksien nauttimaa korotettua muodollista lainvoimaa. Perusoikeudet on siis turvattu perustuslaissa, normihierarkkisesti ylimmällä lailla. Perusoikeuksien oikeudellisuudella tarkoitetaan puolestaan sitä, että perusoikeudet ovat juridisia oikeuksia, maallisen lainsäätäjän säätämiä oikeuksia. Perusoikeuksien yleisyydellä tarkoitetaan vuorostaan sitä, että kysymyksessä ei saa olla tietyn säädyn tai yhteiskuntaluokan erioikeus. Perusoikeudet on näin määritelty jokaisen yksilön oikeuksiksi. Perusoikeudet voivat olla luonteeltaan nk. subjektiivisia oikeuksia tai objektiivisia oikeuksia. Subjektiivisen oikeuden mukaisesti yksilöllä on tarvittaessa oikeus vaatia omista nimissään perusoikeuksien toteuttamista tuomioistuimessa ja objektiivisella oikeudella tarkoitetaan vastakkaista käsitettä eli viranomaisella on velvollisuus toteuttaa tiettyjä oikeuksia.

2.3 Perusoikeuksien soveltamisala⁸

Perusoikeudet ovat siis perustuslaissa turvattuja yksilölle kuuluvia oikeuksia ja ovat luonteeltaan yleisiä, eli kuuluvat kaikille yhdenvertaisesti.

Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää valtionaloudesta. Tällä viitataan erityisesti perustuslain 83 §:n 1 momentin säädökseen eduskunnan toimivaltaan päättää talousarviosta vuodeksi kerrallaan. Eduskunta käyttää pääsääntöisesti budjettivaltaansa lainsäädäntötyön muodossa. Kuitenkin budjetin tosiasiallinen käyttö ja varojen hyödyntäminen kanavoituu hallituksen ja ministeriöiden sekä virkamiehistön kautta.

⁵ Pekka Hallberg, OTT, VT, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti, Perusoikeudet

⁶ Allekirjoittanut

⁷ Heikki Karapuu, OTL, korkeimman hallinto-oikeuden jäsen, Perusoikeudet

⁸ Veli-Pekka Viljanen, OTL, Turun yliopiston valtiosääntö- ja kansainvälisen oikeuden professori, Perusoikeudet

Varojen kohdentamisella onkin erityinen merkitys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisella. Perusoikeudet saattavat, paitsi velvoittaa määrärahan osoittamista tiettyjen perusoikeuksien toteuttamista turvaaviin tai edistäviin käyttötarkoituksiin, myös kieltää määrärahan osoittamisen perusoikeuksia loukkaaviin tarkoituksiin. ⁹ Tästä hyvänä esimerkkinä mielestäni on valtion sitoumukset pankkien kanssa salaisten sopimusten muodossa.⁹ On nimittäin huomattava, ettei resurssipulaan viittaaminen poista valtion vastuuta huolehtia perusoikeuksien asianmukaisesta toteuttamisesta.

Perusoikeuksien vaikutukset eivät rajoitu koskemaan pelkästään julkisen vallan ja yksilön välistä vertikaalisuhdetta, vaikka tämä edelleenkin muodostaa perusoikeuksien pääasiallisen soveltamiskentän. Tämän ohella perusoikeudet voivat vaikuttaa yksityisten toimijoiden välisissä horisontaalisuhteissa (yksilö . yksilö; yksilö . muu yksityisoikeudellinen oikeussubjektin esim. pankki). Tältä osin voidaan puhua perusoikeuksien horisontaalivaikutuksesta. Horisontaalivaikutus voi olla periaatteessa joko välitöntä tai välillistä. Välitön horisontaalivaikutus tarkoittaa sitä, että yksilö voi vedota toista yksilöä tai muuta yksityisoikeudellista subjektia vastaan tuomioistuimessa suoraan perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Välillinen horisontaalivaikutus puolestaan tarkoittaa sitä, että perusoikeuksien vaikutus yksityisoikeudellisiin oikeussuhteisiin välittyy perustuslakia alemmanasteisen lain kautta. Perusoikeuksien horisontaalivaikutus voidaan nähdä asetelmana, jossa (a) julkisella vallalla on velvollisuus suojella yksilön A perusoikeuksia myös toisen yksityisen oikeussubjektin B taholta tulevia loukkauksia vastaan; (b) yksilöllä A on oikeus vaatia julkiselta vallalta perusoikeuksien suojaamista toisen yksityisen oikeussubjektin B aiheuttamilta loukkauksilta; (c) toisella yksityisellä oikeussubjektilla B on velvollisuus kunnioittaa yksilön A perusoikeuksia; ja (d) yksilöllä A on toiseen yksityiseen oikeussubjektiin B kohdistuva oikeudellinen vaade, että tämä kunnioittaa hänen perusoikeuksiaan. Oheisessa esimerkissä mainiosti soveltuvat A:ksi henkilö ja B:ksi pankki. Erityisesti perustuslain 22§:n säännös perusoikeuksien yleisestä turvaamisvelvollisuudesta liittyy juuri perusoikeuksien horisontaaliulottuvuuteen. Julkiselle vallalle on näin asetettu perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisvelvoite myös yksityisten keskinäisessä oikeudellisessa suhteessa. Esimerkiksi säätäessään rangaistavaksi perusoikeussäännösten turvaamiin oikeushyviin (elämä, henkilökohtainen vapaus ja koskemattomuus, omaisuus, yksityiselämä, kunnia ja kotirauha) kohdistuvat loukkaukset lainsäätäjä täyttää tätä turvaamisvelvoitettaan. Perusoikeuksilla voidaan arvioida olevan yksityisten välillä periaatteessa käytännön merkitystä esimerkiksi silloin, kun kyse ei ole tosiasiaa kahden tasa-arvoisen oikeussubjektin, vaan toinen yksityinen oikeussubjektin on selvästi heikommassa asemassa. Tällainen suhde voi olla kyseessä työntekijän ja työnantajan välillä. ¹⁰ Selkeästi vastaavasta asetelmasta on kyse pankin toimiessa valtion varojen ja tuen turvin kaadettua varatonta yksilöä vastaan¹⁰.

2.4 Perusoikeuksien rajoittaminen¹¹

Perusoikeudet eivät voi olla yleisesti ehdottomia, ettei niitä voisi missään laajuudessa rajoittaa. Tilanteita syntyy esimerkiksi kollisio tapauksissa, joissa joudutaan punnitsemaan kahden toisiaan rajoittavan perusoikeuden kohtaamista ja rajoittamista. Punnintilanteessa korostuu perusoikeuksien periaatevaikutus. Perusoikeuksien kollisiotilanteessa tulee pyrkiä ratkaisuun, joka mahdollisimman hyvin turvaisi kaikkien kilpailevien perusoikeuksien samanaikaisen toteutumisen. Osa perusoikeuksien säädöksistä on kirjoitettu siten ehdottomiksi, ettei niitä voi rajoittaa tavallisella lailla. Tällaisia mm. ovat: 1) syrjintäkielto; 2) kidutuksen, ja muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kielto; 3) taannehtiva rikoslain kielto ja muut rikosoikeudelliset laillisuusperiaatteen sisältämät kiellot. Ihmisoikeussopimuksissa tehdään selkeä ero oikeuden rajoittamisen (limitation) ja oikeudesta poikkeamisen tai oikeuden syrjäyttämisen (derogation) välillä. Yleiset rajoitusedellytykset ovat perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaan johdettava seuraavista asioista: 1) lailla säätämisen vaatimus, rajoitusten tulee perustua eduskuntalakiin; 2) täsmällisyys ja

⁹ Allekirjoittanut

¹⁰ Allekirjoittanut

¹¹ Veli-Pekka Viljanen, Perusoikeudet

tarkkarajaisuusvaatimus, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä; 3) hyväksyttävyyysvaatimus, rajoitusten tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia; 4) ydinalueen koskemattomuuden vaatimus, tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimen ulottuvaa rajoitusta; 5) suhteellisuusvaatimus, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseen ja laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään; 6) oikeusturvavaatimus, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä; 7) ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisen vaatimus, rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Lailla säätämisen vaatimuksen tausta-ajatuksena on suojata yksilön perusoikeuksia lakiin perustumattomilta viranomaisten puuttumisilta, siis hallinnolliselta mielivallalta.

2.5 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset¹²

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle yhtäläisesti kuuluvia oikeuksia. Ihmisoikeudet on turvattu yleismaailmallisilla tai alueellisilla ihmisoikeussopimuksilla. Ihmisoikeussopimukset ovat oikeudellisesti velvoittavia sopimuksia valtioiden välillä. Sopimuksissa valtiot sitoutuvat turvaamaan tietyt oikeudet omille kansalaisilleen ja myös muille ihmisille omalla alueellaan. YK:n ihmisoikeuksien kansainvälinen julistus ei ole valtioiden välinen kansainvälinen sopimus, vaan nimensä mukaan julistus. Asiakirjalla silti on oikeudellisesti merkitystä, ensinnäkin siksi, että YK:n peruskirjassa asetetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi suojella ihmisoikeuksia. Asiakirjassa ei määritellä mitä oikeuksia tarkoitetaan. Suomi yhtenä peruskirjan allekirjoittajana on sitoutunut mainittuun oikeuden turvaamiseen ja näin muodoin myös julistukseen, jossa ihmisoikeudet määritellään. Toiseksi julistukseen on yhä enemmän alettu vedota ihmisoikeustuomioistuinten toiminnassa ja päätöksissä.

2.6 Perustuslain soveltaminen esityksessäni

Olen keskeisesti perustanut tässä asiakirjassa julkituomani asiakokonaisuudet sekä perustuslakiin että ihmisoikeussopimuksiin ja julistukseen. Teen tämän täysin tietoisena, että perustuslaki tuli voimaan nykyisessä muodossaan, 1995 tapahtuneitten uudistusten jälkeen, vasta 1.3.2000. Näin muodoin kyseinen laki ei ollut voimassa tekohetkellä 1990 luvun alkupuolella. Tuolloin olivat kuitenkin voimassa perustuslailla korvatut lait: Suomen hallitusmuoto, valtiopäiväjärjestys, ministerivastuulaki ja valtakunnanoikeudesta annettu laki. Monet näistä asioista, joita tuon esiin oli säädetty edellä mainituissa lakikokonaisuuksissa. Niiltä osin, kun säädöksiä ei löydy mainituista laeista voimassa olleet ihmisoikeussopimukset kuitenkin asiat säätelevät.

3. Valtion virkamiesten ja poliitikkojen aiheuttama lama

Kuten jo yhteenveto-osassa totesin laman syntyhistoria ajoittuu 1980 luvun aikana tehtyihin talouspoliittisiin täysin virheellisiin päätöksiin. Tästä on näyttöä runsaasti ja yksimielisyys tuntuu vallitsevan varsin laajasti. Pankkien luottotappioitten osalta voitaneen todeta se, että kaikki merkittävät pankit ovat kirjanneet samansuuntaisia luottotappiolukuja¹³. Näin ollen pankkikriisi ei ollut vain säästöpankkisidonnainen tapahtuma. Kaikki pankit ovat osallisia mainittuihin tapahtumiin. Mikäli katsomme johtopäätöksiä finanssikriisin hoitamisesta, voimme todeta seuraavia asioita: 1) Talouspolitiikan vaikutukset ovat tuntuvia. Epäonnistuneella talouspolitiikalla voidaan saada aikaan suurta vahinkoa ja vastaavasti onnistuneella talouspolitiikalla voidaan luoda edellytykset talouden vakaalle ja suotuisalle kehitykselle ja korkealle työllisyydelle. 2) Työttömyyden käyttäminen makrotalouden epätasapainon korjaamiseen on erittäin riskialtista politiikkaa. Työttömyys jää helposti korkealle tasolle ja korkea työttömyys aiheuttaa vakavia julkisen talouden tasapaino-ongelmia. Työttömyys on helppo saada ylös, mutta sen alentaminen on vaikeaa. Lisäksi

¹² Martin Scheinin, OTT, valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden professori ja ihmisoikeusinstituutin johtaja, Perusoikeudet

¹³ Säästöpankkilehti 5 / 2000

työttömyyden merkitys esimerkiksi inflaation ja vaihtotaseen tasapainon kannalta on toissijainen. 3) Talouspolitiikan pitää pyrkiä vakauteen ja ennustettavuuteen. Rahapolitiikassa on huomioitava kuluttajahintainflaation lisäksi myös varallisuushintojen ja nimellisen kansantuotteen mahdollisimman vakaa kehitys. Vastaavasti finanssipolitiikassa olisi kyettävä välttämään politiikan myötäsyklisyys. Suuret ja odottamattomat muutokset luovat epävarmuutta¹⁴.

Valtio toimillaan aiheutti siis finanssikriisin ja pitkäaikaisen erittäin hankalasti ratkaistavan työttömyyden. Nämä päätökset ja niiden seuraukset sinänsä sisältävät jo perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksia. Käsitykseni mukaan näitten päätösten valtiolle ja veronmaksajille tuottamuksellisesti tai tahallisesti aiheutettu taloudellinen vahinko nousee useisiin satoihin miljardeihin markkoihin. Mistä johtuu, ettei näistä asioista ei ole aloitettu tutkimuksia, eikä valtionalouden tarkastajat ole reagoineet varojen menetyksiin lakien vaatimalla tavalla.

4. Valtion ja pankkien allekirjoittamat sopimukset finanssikriisin ratkaisemiseksi ovat laittomat

Totesin aiemmin tässä kirjeessäni, että valtion tekemät sopimukset pankkien kanssa ovat laittomat. Syitä, jotka puoltavat tätä käsitystä taitaa olla enemmän kuin vastaisia. Valtion virkamiehet ovat aiemmin todenneet julkisuudessa, ettei valtiolla ollut muuta ratkaisuvaihtoehtoa kuin toteutettu järjestelmä. Tämä väittäminen on täysin virheellinen. Aina on olemassa vaihtoehtoja. Ehkä kaikkein helpoin tapa välttää laittomuudet olisi ollut sopimukseen asetetut tiukat ehdot. Näin toimivat muut perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavat maat, kuten esim. Ruotsi. Suomi oli ainoa valtio, joka allekirjoitti pankkien kanssa sopimukset ilman määrääviä ehtoja¹⁵. Valtion taholta vetoaminen siihen, ettei muita vaihtoehtoja olisi ollut valittavissa ei oikeuta valtiota perustamaan oikeustoimiaan siten, että ne tekevät tietyn ryhmän oikeudellisen aseman tyhjäksi. Valtion toteuttama ratkaisu salaisine sopimuksineen ei täytä esityksessäni kohdassa 2.4 esitettyjä perusoikeuksista poikkeamisen edellytyksiä. Edellä mainituista syistä ei valtiollakaan ole oikeutta pohjata oikeustoimiaan laittomalle ratkaisulle. Eräänä näyttönä johdonmukaisesta ja suunnitelmallisesta eri ihmisoikeuksien tyhjäksi tekemisen toteuttamisesta löytyy yhdistelemällä muutamien lähteitten tietoja. Jorma Arangon allekirjoittamassa asiakirjassa hän toteaa, että ~~kaupan~~ (SSP:n pilkkominen) yhteydessä on tarkoitus sopia määräaikaisesta kilpailun rajoittamisesta. Rahoitustarkastus katsoo, että tällainen rajoitus ei ole kilpailun terveiden periaatteiden mukainen, mutta sopimuskokonaisuutta ajatellen haitta jäänee vähäiseksi~~ni~~. Pääjohtajat perustivat pilkkomista varten työryhmän, joka kokoontui ensimmäisen kerran tiistaina 26. tammikuuta 1993. Ryhmään kuuluivat Osuuspankkien Keskusliiton (OKL) toimitusjohtaja Taisto Joensuu, Postipankin vähittäispankin johtaja Matti Inha, KOP:n talletuspankin johtaja Eino Halonen ja Unitas/SYP:n varatoimitusjohtaja Markku Pohjola, joka valittiin myös ryhmän puheenjohtajaksi. Vakuusrahaston konsulttina toimineen amerikkalaisen investointipankin Merill Lynchin edustajat rivivät ryhmän G4:ksi (group 4 tai 4 gangsters)~~ni~~¹⁶. Näistä asioista voidaan johtaa se tosiasia, että valtion pankkien toimintaa valvomaan asettama taho hyväksyi laittoman asetelman eli kartellin, joka selkeästi on historiatiedon valossa johtanut laajempaan yhteistyöhön, kuin mainostamisen rajoittamiseen tms. verrattavaan toimintaan. Jorma Arangon lausumasta ~~sopimuskokonaisuutta~~ ajatellen haitta jäänee vähäiseksi~~ni~~ ei käy suoraan ilmi mitä hän tarkoittanee, mutta valvontaviranomaisen lain asettaman velvoitteen mukaan sen on täytynyt tarkoittaa myös ohessa käsiteltäviä perus- ja ihmisoikeusloukkauksia. Seuraavassa, kohdissa 4.1-4.5, perustelen yksityiskohtaisemmin sopimusten ja niiden toimeenpanoon liittyvät laittomuudet.

¹⁴ Jaakko Kiander, Prof, VATI, artikkeli talous & yhteiskunta

¹⁵ Kannattaako Suomessa Yrittää, Prof. Arto Lahti s. 193

¹⁶ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s. 224

4.1 Omaisuuden suojan kumoaminen¹⁷

Perusoikeutena ja ihmisoikeuksiin kirjattuna oikeushyveenä omaisuudensuojan tehtävät ja tavoitteet liittyvät yksilöiden taloudellisen toimintavapauden ja taloudellisen turvallisuuden suojaamiseen ja edistämiseen. Omaisuuden suojan taustalla voidaan nähdä ajatus siitä, että jokainen yksilö voisi elää mahdollisimman omavaraisesti, riippumattomasti ja turvallisesti, huolehtia omasta ja perheensä elämästä ja taloudellisista asioista, samalla kunnioittaen muitten perusoikeuksia ja vapauksia. Tästä näkökulmasta katsottuna omaisuudensuojaa voidaan pitää edellytyksenä muitten perusoikeuksien toteutumiselle. Ilman riittävää taloudellista riippumattomuutta ja turvallisuutta yksilö ei ole tasavertaisessa asemassa käyttämään muita perusoikeuksiaan hyväkseen. Omaisuudensuojan kanssa läheisiä perusoikeuksia ovat, perustuslain 18§ oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla ja elinkeinolla; 19§ toimeentulon turvaamista koskevat säännökset kuten oikeus asuntoon, 21§ oikeus hyvään hallintoon ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, 6§ yhdenvertaisuussäännöksillä. Yleisellä tasolla voidaankin sanoa, että omaisuudensuoja toimii eräänlaisena kanavana, jonka kautta koko perusoikeusjärjestelmä välittyy taloudellisen toiminnan alueelle. Mikäli siis omaisuudensuoja pettää seuraa siitä automaattisesti aina useita muitakin perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkaamisia. Näin on tapahtunut Suomessa valtion toteuttamien pankkitukisopimusten seurauksena ja valtion suojeluksesta nauttivien pankkien toimesta¹⁸.

Julkiselle vallalle on asetettu merkittäviä veloitteita tämän perusoikeuden toteutumiselle. Omaisuudensuojasäännös ei edellytä julkista valtaa ainoastaan pidättäytymään tietyistä omistajan vapauden rajoituksista (ns. negatiivinen ulottuvuus). Sen sijaan omaisuudensuojakin voi muiden perusoikeuksien tavoin edellyttää julkiselta vallalta myös monenlaisia aktiivisia toimia (ns. positiivinen ulottuvuus). Ei siis riitä, että julkinen valta vain kunnioittaa (respect) yksilön omaisuutta pidättäytymällä itse kajoamasta varallisuussuhteisiin ilman hyväksyttävää perustetta ja laajemmin kuin on välttämätöntä. Tämän ohella sen tulee suojeilla (protect) yksilön omaisuutta muiden toimijoiden loukkauksilta sekä erilaisin lainsäädännöllisin, organisatorisin ja rakenteellisin toimin pyrkiä takaamaan ja luomaan edellytykset (ensure, fulfil) kyseisen perusoikeuden tehokkaalle toteutumiselle myös käytännössä.

On siis tärkeää, että omaisuudensuojaa kunnioitetaan kaikkien perusoikeuksien tavoin kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Omaisuudensuojan tehtävänä on suojata yksilöä kaikilta sellaisilta uhkatekijöiltä, jotka vaarantavat hänen taloudellisen riippumattomuutensa. Suojan tarve ei kohdistu vain julkisen vallan toimenpiteitä vastaan vaan myös yksityisten toimijoiden vallankäyttöä vastaan. Omaisuudensuojalla on siis vertikaalisen ulottuvuuden ohella myös horisontaalinen ulottuvuus vrt. kohta 2.3. Myös erilaisia heikompaa sopijapuolta sopimussuhteessa suojaavaa sääntelyä voidaan tarkastella perustuslain edellyttäminä yksilön omaisuutta toisia yksityisiä toimijoita vastaan suojaavina järjestelyinä vrt. kohta 2.3.

Jotta perusoikeudet toteutuvat edellyttää se mm. että julkinen valta pyrkii ehkäisemään sellaisten tilanteiden syntymistä, joiden seurauksena lukuisten ihmisten elämän taloudellinen perusta odottamatta ja ilman omaa myötävaikutusta romahtaa. Julkinen valta ei ensinnäkään omilla toimenpiteillään saa edesauttaa sellaisten odottamattomien muutosten syntymistä, jotka suistaisivat ihmisiä taloudelliseen ahdinkoon, vaan sen tulee pyrkiä ylläpitämään vakautta ja ennakoitavuutta taloudellisen toiminnan edellytyksissä. Julkisen vallan on myös pyrittävä huolehtimaan siitä, että riskit ja rasitukset yleisen taloustilanteen odottamattomissa ja laajakantoisissa muutoksissa jakaantuvat oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti eri ryhmien kesken vrt. kohta 3 ja ensimmäinen kappale kohdassa 1.

☞ Ryhtyessään sopimussuhteeseen pankkien kanssa valtio on toteuttanut oikeustoimensa suunnitelmallisesti, tahallisesti ja tietoisena asioiden tilasta sekä seurauksista. Sopimuksellaan valtio on selkeästi ilmaissut tarkoituksenmukaisuuden maksattaa

¹⁷ Pekka Lämsineva OTL, VT, Perusoikeudet

¹⁸ Allekirjoittanut

aiheuttamansa vahinko ensisijaisesti tietyllä osalla pankkisuhteessa olevia asiakkaita. Valtio on järjestelmällisesti kumonnut omaisuudensuojan tietyltä osalta yksilöitä. Valtio asetti pankin sekä näitten omistajien sekä suuryritysten edun ja panttaussuhteen kaikkien muiden perusoikeuksista nauttivien oikeushyveitten edelle. Salaamalla sopimukset valtio myös epäsuorasti myöntää tekonsa laittomuuden. Mikäli sopimukset tuotaisiin päivänvaloon voitaisiin todeta niiden perusoikeuksia rikkova luonne. Sopimuksellaan valtio on laiminlyönyt kaikki ne velvollisuudet, joita laki edellyttää mukaan lukien sen, että yksilöt ovat varattomina täysin epäsuhtaisessa asemassa pankki . valtio liittoumaa vastaan. Tämä teko on törkeydessään kammottava. Koska sopimus ja muut oikeustoimet ovat suunnitelmallisia ja sopijat tiesivät tai ainakin heidän olisi tullut tietää sopimuksen seuraukset tulee käsitykseni mukaan myös asiaa tarkastella rikosoikeudellisessa ja vahingonkorvauslain valossa¹⁹.

4.2 Yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö²⁰

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvoa koskevilla säännöksillä on ollut perinteisesti keskeinen asema perusoikeusjärjestelmässä. Yhdenvertaisuus perusoikeus ja syrjintäkieltö edustavat edellisessä kohdassa kerrotun omaisuudensuojan ohella perusoikeuksia, jotka ovat kansainvälisestikin oikeusvaltion keskeisiä tunnusmerkkejä. Yhdenvertaisuussäännökseen on katsottu sisältyvän mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisessa tapauksessa. Yhdenvertaisuussäännös sisältää myös oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta, myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta.

Muodollisella tai oikeudellisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan jossakin oikeudellisesti merkityksellisessä suhteessa samanlaisten tapausten kohtelemista samalla tavalla. Jos kaksi ihmistä, esimerkiksi velallista, on ratkaistavana olevan asian suhteen samassa asemassa, heitä on kohdeltava samalla tavoin kiinnittämättä huomiota heidän välillään jossain muussa suhteessa esiintyviin eroihin.

Tosiasiallisella tai aineellisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan ja kiinnitetään huomiota yhteiskunnassa esiintyvään eriarvoisuuteen ja näkee oikeuden tehtävänä yhtäläisen kohtelun ohella myös edistää eriarvoisuuden poistamisen.

Viranomaisten tulee soveltaa lakia tekemättä muita eroja kuin laista ilmenee. Lainsoveltajaan kohdistuvana yhdenvertaisuusperiaate on tuomioistuinten ja muitten viranomaisten harkintavallan rajoitusperiaate.

Perustuslain 6§:n 2 momentti sisältää laaja-alaisen syrjintäkiellon. Säännöksessä ei käytetä syrjinnän käsitettä vaan kiellettyä on henkilön asettaminen muihin nähden eri asemaan ilman hyväksyttävää syytä. Syrjinnällä siis tarkoitetaan ei-hyväksyttävää erottelua ihmisten kesken näiden välillä esiintyvien erojen vuoksi. Kaikki erottelu ei ole kiellettyä vaan se riippuu mm. perusteesta eli syystä ja asteesta eli vaikutuksista. Tekijät, joiden nojalla erottelu voidaan katsoa ei-hyväksyttäväksi ja siis syrjinnäksi, voidaan pelkistää kahteen; erottelun asteeseen ja tarkoitukseen. Välitön syrjintä tarkoittaa muodollisesti erilaista kohtelua eli erottelua jonkin ei-hyväksyttävän perusteen nojalla, välillinen syrjintä voi ilmetä näennäisesti tai muodollisesti samanlaisena kohteluna, joka ihmisen erilaisuuden vuoksi kuitenkin tosiasiallisesti johtaa syrjiviin vaikutuksiin. Syrjintäkieltö koskee myös pelkkää erilliskohtelua eli segregatiota.

☛Kuten aiemmin mainitsin pankkisopimukset ovat suunniteltuja, tarkoituksenmukaisesti toteutettu sellaisiksi, jollaisina ne nyt käytännössä näemme. Valtio on hyväksynyt ensinnäkin omassa toiminnassaan sen, että tietyille valituille henkilöille tarjotaan valtion takaukset toimitettaviksi henkilön omaan pankkiin lisävakuudeksi konkurssin välttämiseksi ja toiseksi sen, että valtion varoista suoritetaan pääomamaksuja tukiaisina vastaavista syistä. Kolmanneksi valtio on hyväksynyt omalla pääomallaan pankkien, myös Arsenalin, antavan tietyille valikoiduille asiakkaille etuisuuksia konkurssin välttämiseksi nk. nollakorkoisten

¹⁹ Allekirjoittanut

²⁰ Martin Scheinin, Prof, Perusoikeudet

luottojen muodossa ja lainojen järjestelyinä aina siihen asti, että tietyt osuudet on annettu anteeksi. Nämä toimet ovat jo sellaisinaan laittomia eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän tunnusmerkitöt täyttävinä tekoina²¹ vrt. kohta 2.3.

4.3 Oikeus työhön ja elinkeinon vapaus²²

Kuten aiemmin olen todennut valtiolla on velvollisuus huolehtia esimerkiksi kansantalouteen liittyvistä asioista siten, ettei ihmisten omaa syyttään heidän elämänsä taloudelliset edellytykset romahda. Perustuslain 18 §:ään sisällytettiin säännökset jokaisen oikeudesta hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla sekä julkisen vallan velvollisuudesta huolehtia työvoiman suojelusta, edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Valtio tehdessään päätöksiä pääomamarkkinoitten vapauttamisesta ja ajaessaan vahvan markan politiikkaa syyllistyi erittäin törkeään valtiota vahingoittavaan tekoon. Tästä suorat vaikutukset olivat yli neljäsataa tuhatta työtöntä sekä erittäin vaikea pitkäaikaistyöttömyys. Valtion toimijat ovat näin ollen romauttaneet näitten ihmisten taloudellisen aseman yhteiskunnassamme. Valtio ryhtyessään sopimussuhteeseen pankkien kanssa vaikeutti aiheuttamaansa tilannetta aktiivisesti. Sopimuksen pohjalta aloitettiin nk. vastuitten alasajo, joka merkitsi näitten muutaman sadantuhannen ihmisen talouden todellisen tuhoamisen. Sopiessaan vielä SSP:n luovutus sopimuksessa esimerkiksi siitä, että pankit saavat siirtää tietyllä toimialalla toimivat yritykset nk. roskapankkiin valtio syyllistyy aktiivisesti toimillaan niin syrjintään kuin myös aktiiviseen markkinoitten liiketoimien karsimiseen eli elinkeinovapauden loukkaamiseen²³.

4.4 Massamääräiset ihmisoikeusloukkaukset

Valtion sopimukset pankkien kanssa ovat laittomat, koska mainitut sopimukset ja niiden käytännön toteuttaminen ovat johtaneet törkeisiin ja moninlaisiin ihmisoikeusloukkauksiin vrt. kohta 2.3. Tätä sopimus vyyhteä ja niiden aiheuttamia tekoja tulee arvioida kahden osapuolen tahallisenä toimintana tiettyä ihmisryhmää vastaa. Kummankin osapuolen olisi perusoikeuksien nimissä tullut ottaa huomioon aiheutettu loukkausten ketju sekä yksilöitten oikeudellisesti arvioitu heikompi asema. Valtion velvollisuutena on lisäksi valvoa mainittujen tekojen aiheuttajia eikä itse olla aktiivisena sopijaosapuolena toteuttamassa niitä.

Ihmisoikeusloukkaukset käsittävät suoraan laskentatavasta riippuen noin 200.000 . 400.000 Suomen kansalaista. Tämä määrä edustaa noin 4 . 8 % koko väestöstä laskettuna. Epäsuorasti loukkausten vaikutukset koskevat noin 1 . 1,3 miljoonaa ihmistä.

Tällä hetkellä meillä on käytettävissä useita tutkimuksia, jotka todistavat mainittujen tekojen aiheuttaneen vakavia seurauksia ihmisille. Nälkä, köyhyys, sairaudet, itsemurha-ajatukset, syyttömien lasten sairastumiset, kuolemat ja itsemurhat ovat jokapäiväinen asia Suomessa. Julkinen valta vain tyytyy syyllistämään näitä ihmisiä. Katso kohdat 5.1 . 5.8.

4.5 Valtion omaisuuden vastikkeeton luovuttaminen yksityisen tahon omaisuudeksi

Valtio on solminut sopimuksen pankkien kanssa myös siitä, että pankeilla on oikeus kuitata luottotappionsa valtion varoista. Tämä kuittaamiskäytäntö perustunee pankin ilmoitukseen luottotappion määrästä. Tämä käytäntö on kyseenalainen, koska pankki todistetusti kierrättää ensin realisoitavan omaisuuden oman taseensa kautta kolmannelle. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että pankki lunastaa pantin halvalla velalliselta ja myy sen sitten korkeammalla hinnalla kolmannelle. Luottotappio kirjataan syntyneeksi ja laskutetaan valtiolta. Tosiasiallisesti pankki on saanut ainakin lähes koko suorituksen itselleen, mutta tämän kirjauskäytännön takia he voivat laskuttaa valtiota huomattavasti enemmän.

²¹ Allekirjoittanut

²² Heikki Karapuu, OTL, korkeimman hallinto-oikeuden jäsen, Perusoikeudet

²³ Allekirjoittanut

Talouselämä lehdessä analysoitiin Nordea ja Merita pankit. Nordean vakavaraisuus luku on ollut vuonna 1997 11,3%, 1998 9,9%, 1999 12% ja 2000 9,4%. Lukua on rasittanut ainakin viimeisessä vuosivertailussa Cristiania bankin ostaminen. Meritan osalta todetaan seuraavasti: Merita lyö pöytään niin kovat luvut, ettei niitä oikein ilkeäisi asiakkaille kertoa. Samainen lehti toteaa kansikuvassaan Onko tosi, sinivalkoiset pankit nousivat Euroopan eliittiin²⁴. Ei ole ihme ylläkerrottuun vedoten, että luvut ovat sellaisia kun ovat.

Mikäli analysoimme sopimusta laillisena asiakirjana voitaneen todeta, että valtiolla on sopimusvapaus niin kuin kenellä tahansa oikeussubjektilla. Sopimuksella on kuitenkin siirretty erittäin kyseenalaisella tavalla valtion eli veronmaksajien varoja pankkien taseisiin eli yksityisten omistajien omaisuudeksi. Tämä käytäntö rikkoo monia niin perusoikeuksia kuin myös ihmisoikeuksia. Törkein muoto tässä on se, että tietyille valituille henkilöille annetaan verovaroja tämän omaisuudeksi ilman vastiketta ja toiset kaadetaan laittoman sopimuksen turvin, omaisuus ulosmitataan ja ihmisoikeudet poljetaan maanrakoon. Merkittävin asia tässä yhteydessä on kuitenkin se, että mihin lakiin vedoten katsotaan virkamiehillä ja ministereillä olevan oikeus valtion varojen siirtämiseen yksityisen omaisuudeksi ilman vastiketta. Käsitykseni mukaan valtion yhteisiä verovaroja ei näin saa käyttää, eikä kellään ole tosiasiallista oikeutta ryhtyä sellaiseen sopimukseen tai oikeustoimeen, joka vaarantaa valtion varojen tasapuolisen ja hyväksyttävän käytön. Samalla herää myös kysymys kummankin sopijaosapuolen tarkoitushakuisuudesta, tahallisuudesta ja suunnitelmallisuudesta ryhtyä kerrottuun oikeustoimeen. Valtion erityissuojeluksessa, myös niissä laittomissa tapauksissa, kaikki tietenkin on mahdollista. Kuten aiemmin totesin perusoikeudet tietyissä tapauksissa kieltävät julkista valtaa osoittamasta varoja tarkoituksiin, jotka loukkaavat perus- ja ihmisoikeuksia vrt. kohta 2.3.

Mielestäni erittäin kuvaavaa on seuraava oikeusministeri Hannele Pokan kuvaus tapahtumien toteutumisesta: Olen hämmentynyt ja ahdistunut siitä, tavasta, jolla Suomea johdetaan. Näyttää siltä, että pankkituesta käskyt tulevat jostakin muualta ja ne luetaan vain ilmoitusasioina hallituksessa. Kaipa ne tulevat Suomen Pankista ja markkinavoimilta. Pahaa pelkään, että osalta kansalaisista lama ei enää koskaan mene ohi. Tapasin eilen taas yhden korkean pankkiherran, kun halusin tietää, mistä pankkikriisissä on oikein kysymys. Hänellä oli sameat ruskeat silmät. Niiden läpi ei näy yhtikäs mitään; ei tunteita, ei pelkoa, ei innostusta²⁵. Hän jatkaa seuraavasti: Hallituksen sisällä Aho keskittyy pitämään kurinpalautuspuheita ministereille. Julkiset puheet pankkituen vääryyksistä piti heti lopettaa²⁶.

5. Valtion tekemien päätösten ja allekirjoittamien sopimusten aiheuttamat perus- ja ihmisoikeus- loukkaukset

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle yhtäläisesti kuuluvia oikeuksia²⁷. Ihmisoikeussopimukset ovat oikeudellisesti velvoittavia sopimuksia valtioiden välillä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1 artiklan otsikkona on velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia ja se kuuluu seuraavasti: korkeat sopimusosapuolet takaavat jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla tämän yleissopimuksen I osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet. Artikla sekä ilmaisee sopimusvaltioiden yleisen luonteen että sisältää niiden henkilöllisiä, alueellista ja aineellista ulottuvuutta koskevat peruseriaatteet. Sopimusmääräyksen sanamuoto takaavat²⁸ ensinnäkin osoittaa, että sopimuksen asettamat velvoitteet ovat tiukkoja ja edellyttää sopimuksen ratifioineilta valtioilta niiden välitöntä turvaamista. Sopimuksen 1 artiklan viittaus jokaiseen²⁹ kattaa luonnollisten henkilöitten lisäksi

²⁴ Talouselämä 8 / 2.3.2001

²⁵ Hannele Pokka Porvarihallitus s. 159

²⁶ Hannele Pokka Porvarihallitus s. 199

²⁷ Martin Scheinin, Perusoikeudet

myös oikeushenkilöt kuten osakeyhtiöt ja yhdistykset. Ensimmäinen lisäpöytäkirja sisältää säännöksen omistusoikeudesta, joka on tyypillinen johon oikeushenkilö voi vedota²⁸.

5.1 Omaisuudensuoja; PL 15§, EIS ensimmäinen lisäpöytäkirja 1 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 17 artikla

Sopimusmääräys suojaa vain jo olemassa olevaa omaisuutta, ei sen sijaan turvaa oikeutta omaisuuden saamiseen. Suoja koskee irtaimen ja kiinteän omaisuuden lisäksi myös immateriaali- ja aineettomia oikeuksia. Sopimus edellyttää, että henkilöltä voidaan ottaa hänen omaisuutensa vain julkisen edun nimissä sekä lain ja kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti²⁹.

Omaisuudensuoja saattaa edellyttää julkisen vallan ryhtyvän pikaisesti lainsäädännöllisiin ja muihin korjaaviin toimenpiteisiin esim. sellaisessa tilanteessa, jossa yksityisten asunovelallisten tai yksityistakaajien elämän taloudellinen perusta olisi joukkomittaisesti vaarassa murentua vaikkapa syvän talouslaman aiheuttamien merkittävien olosuhteiden muutosten seurauksena. Poikkeuksellisissa olosuhteissa voi olla oikeutettua puuttua esim. luotto- ja takaussopimusten ehtoihin, vaikka omaisuudensuojasäännös lähtökohtaisesti edellyttääkin, että tällaisten yksityisten oikeussuhteitten pysyvyyttä kunnioitetaan. Voimakkaatkin varallisuussuhteisiin puuttuvat toimenpiteet voivat olla perustuslain mukaisia tilanteessa, jossa niiden tarkoituksena on palauttaa sopijapuolten välille sellainen kohtuullinen tasapaino, joka ulkoisten olosuhteiden muutosten vuoksi on olennaisesti järkkynyt. Omaisuudensuojaa on siis kunnioitettava kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Tähän ei riitä vain omaisuudensuojanäkökohtien huomioonottaminen lakeja säädettäessä vaan omaisuuden kunnioittamista on jatkettava myös lakeja sovellettaessa³⁰.

Omaisuuden suojan kanssa erittäin läheisessä yhteydessä ovat kaksi todellista tapausta ulosottoimen tekemänä. Ensimmäisessä ulosottomies ulosmittaa yksityisen henkilön omistaman asunto-osakkeen sillä perusteella, että hänen mielestään kyseinen osake on puoliksi hänen ja vuokralaisena olevan velkaisen ihmisen omaisuutta. Tosiasiat eivät ulosottomiestä kiinnosta. Toiminnallaan ulosottomies ajaa vuokralaisen pihalle ja tuhoaa todellisen omistajan liiketoiminnat ja elämän. Tapauksesta välittyy selkeästi oikeusvaltion peruseriaatteet ja kysymys siitä, täyttääkö mainitut ulosottomiehen valtuuksia säättävät lait myös ihmisoikeussopimusten säädökset. Toisena tapauksena ulosottomies ottaa itselleen ulosmittaamansa varat ja jättää ne tilittämättä velalliselle. Miten velallisella on mahdollista tarkistaa asiat ja saada oikeutta itselleen.

Arvioitaessa julkisen vallan toimia omaisuudensuojan takaamiseksi luonnollisille ja oikeushenkilöille nk. pankkikriisin hoitamisen yhteydessä voidaan todeta, ettei valtio vain ole jättänyt suorittamatta niitä lakien määräämiä toimia vaan aktiivisesti ryhtynyt tuhoamaan näitä oikeushyveitä. Valtio ryhtyessään sopimussuhteeseen osapuolen kanssa, missä tarkoituksenakin alun alkaen on ollut tiettyjen valittujen yksilöitten ja yhtiöitten omaisuuden siirtäminen velkojapuolen hallintaan ja omistukseen, on valtio aktiivisena toimijana syyllistynyt törkeään lain rikkomukseen ja erittäin törkeään ihmisoikeusloukkaukseen. Valtion tilannetta ja punnintaa valtion syyllisyydestä ei helpota salailuun ja tekojen peittelyyn ryhtyminen.

Omaisuudensuojan yksipuolisesta kumoamisesta ja valtion osuudesta mainittuun asiaan antaa valaistusta hallussamme olevat erään pankin laatimat asiakirjat, jotka poliisi on kotietsinnässä haltuunsa saanut. Asiakirjoista käy varsin selkeästi ilmi valtion sopimusten luonne maksaa pankeille luottotappioista sekä se, että pankeilla oli luottomassaan kohdistuva alasajosuunnitelma, jolla tähdättiin vakavaraisuus prosenttiluvun saavuttamista. Kun nämä tiedot yhdistetään tietoihin vastaavista asiakirjoista, joiden mukaan samaisella pankilla oli ensiksi suunnitelmassa kirjata noin kahden miljoonan markan luottotappiot mutta suunnitelma

²⁸ Matti Pellonpää, OTI, LL.M, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari, Perusoikeudet ja Euroopan Ihmisoikeussopimus

²⁹ Matti Pellonpää, Perusoikeudet

³⁰ Pekka Lämsineva, Perusoikeudet

realisoituikin noin kahdensadanmiljoonan luottotappioksi. Tämä todennetaan Valtiontalouden tarkastusviraston laatimassa asiakirjassa, jossa todetaan politiikan toteuttamisessa pidettiin kiirettä ja siinä yhteydessä oltiin valmiita hyväksymään toteutuksessa syntyvät luottotappiot kunhan tavoite saavutetaan nopeasti, koska pääomahuolto ei koettu ongelmaksi³¹. Keskusrikospoliisi löysi tekemässään kotietsinnässä pankinjohtaja ÖÖ:n kotoa, josta löytyi laatikkokaupalla Arsenalille kuuluvaa aineistoa. Asiakirjapiilosta löytyi myös kutakuinkin tarkka pankin lakimiesten laatima käsikirjoitus siitä, kuinka ÄÄ-yhtiöt ajetaan alas, mitä pitää tuomioistuin saada uskomaan ja kuinka voidaan horjuttaa asiakkaan esittämää todistelua³². OP:n sisäisen laskennan raporttien mukaan pankin vakavaraisuus (oma pääoma) oli hupenemassa alle sallittujen rajojen jo joulukuussa 1992, kun tilinpäätöstä suunniteltiin. Optimistisimman arvion mukaan omat pääomat olisivat riittäneet kattamaan luottotappiot maaliskuuhun 1993³³. Asiakirjat osoittavat varsin selvästi sen, että valtion rooli pääomahuoltajana edesauttoi ja suoraan vaikutti siihen miten pankit tulisivat käyttäytymään asiakkaitten massamuotoisen kaatamisen suhteen. Pankkien taseet eivät olisi sallineet ilman valtion kaikkinaista pääomahuoltoä nähtyä massamuotoista henkilöitten kaatamista. Näin ollen valtio oli suoraan vaikuttamassa ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamiseen. Heille (Arsenal) prosessipetokset, asiakirjojen salaamiset, väärennökset, väärät valat. Ne ovat aivan normaalia arkipäivää. Mitään keinoja ei kaihdettu tämän oman päämäärän tavoittelussa³⁴. Tästä näyttönä on myös oikeusministeri Hannele Pokan kirjasta saatava näkemys seuraavasti: Jouduin Prepulan kanssa ankaraan julkiseen sanaharkkaan, kun syytin, että säästöpankit irtisanoivat yksityisten kansalaisten ja yritysten luottoja, vaikka eduskunta oli pannut pankkitukea koskevaan lisäbudjettiin sellaisen ehdon, että pankkitukea myönnettäessä pitää huomioida yksityiset kotitaloudet ja yritysasiakkaat. Pankkitarkastusviraston ja vakuusrahaston mielestä tällainen ehto oli mahdoton eikä sitä voinut noudattaa. Laman aikana alkanut omaisuuden uusjako jatkuu Suomessa vauhdilla, kun pankit realisoivat pilkkahintaan yksityisten ihmisten koteja ja yritysten omaisuutta. Kerrotaan, että jokainen paikallinen säästöpankki jakoi luottonsa niihin, joista pyritään pääsemään irti, niihin, jotka maksatetaan takaajilla ja niihin, jotka pyritään pitämään pankin asiakkaina³⁵.

Pankit ovat lähes poikkeuksetta realisoineet pantit siten, että joko pankki itse tai sen itse omistama yhtiö ostaa pesältä halvalla velallisen omaisuutena ja panttina olleen omaisuuserän. Lähes poikkeuksetta pankki on maksanut omaisuudesta erittäin alhaisen hinnan. Omistusoikeuden siirryttyä pankille tämä on sitten sopivassa vaiheessa, joko samana päivänä tai myöhemmin myynyt eli realisoinut omaisuuden kolmannelle. Voiton tästä kaupasta on kirjannut pankki itselleen eikä voitosta ole kirjausta tehty konkurssivelallisen ja mahdollisten takaajien eduksi hänen velkojensa kattamiseksi. Velallinen ja mahdolliset takaajat ovat voineet saada hyödykseen vain pesältä lunastuksessa käytetty summa. Pankki on voiton lisäksi voinut kuitata valtiolta itselleen luottotappion pohjaten pankkien ja valtion välille tehtyyn nk. piikkisopimukseen Korvaus on voinut olla tietyin edellytyksin jopa 100 % näytetystä luottotappiosta. Voisin esitellä tapauksen lukuina seuraavan esimerkin valossa. Velallisella on velkaa noin 2,2 milj. markkaa. Hänellä on omaisuutena irtainomaisuus eli laitteisto liiketoiminnan toteuttamiseksi. Kirjanpitoarvoltaan laitteisto on 3,9 milj. markan arvoinen ja tilintarkastajan antaman lausunnon mukaan omaisuus on 4,2 milj. markan arvoinen. Pankki kaataa yrityksen niin totutun kaavan mukaisesti, lunastaa omaisuuden 0,6 milj. markalla ja myy sen eteenpäin kohtuullisen nopealla muutamien päivien omistusasajalla 2,4 milj. markalla. Velalliselle jäi siis velkaa 2,2 - 0,6 milj. mk eli 1,6 milj. mk. Sama summa on myös luottotappio. Tämän tappion pankki hakee valtiolta. Oletetaan, että pankki saa siitä noin 80% eli 1,3 milj. mk. Pankilla oli siis velkamäärä 2,2 milj. mk. Pankki on saanut tämän operaation jälkeen rahaa itselleen kattamaan mainittua velkaa vastaan seuraavasti 2,4 - 0,6 + 1,3 milj. mk eli yhteensä 3,1 milj. mk. Velallisen ja mahdollisten takaajien maksettavaksi jää vielä mainittu summa 1,6 milj. mk. Mikäli velallisella ja mahdollisilla takaajilla sattuisi olemaan vielä omaisuutta niin heiltä ulosmitattaisiin mainittu 1,6 milj. mk eli pankin kokonaishyöty 2,2

³¹ Tarkastuskertomus 15/2000

³² MOT ohjelma YLE1, 29.11.1999

³³ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s.36

³⁴ MOT ohjelma YLE1, 29.11.1999

³⁵ Hannele Pokka, Porvarihallitus s. 200-201

milj. mk lainasta olisi 3,1 + 1,6 milj. mk eli 4,7 milj. mk. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintäohjeissa todetaan ~~omaisuuden~~ ³⁶ ~~omaisuuden~~ ostohinta ei saa perustua saatavan määrään³⁶ pitää kohtuullisen hyvin paikkaansa. Ei siis ole ihme kun aiemminkin kerroin Talouselämä . lehden kertoneen, että pankeilla menee niin hyvin , ettei kehtaa asiakkaille kertoa.

Yhtenä tapauksena voisin kuvata yrittäjäperheen konkurssissa menettämästä omaisuudesta pantin realisointikuvauksen. Yrittäjillä oli omistuksessaan keskisuuren kaupungin ydinkeskustassa liiketila noin 250 m². Omaisuus realisoitiin muutamia viikkoja sitten. Yleisen käsityksen mukaan nykyinen markkinahinta on reilusti yli kaksimiljoonaa markkaa. Osakkeet realisoitiin pankin omistamalle yhtiölle 30.000 markan hinnalla.

Keskisuuren kaupungin keskusta-alueen kerrostalossa pankki realisoi panttina olleet osakkeet jotka oikeuttavat hallitsemaan kyseisen asunto-osakeyhtiön 3H+ K suuruista asuntoa. Järjestetyssä panttihuutokaupassa pankin edustajat olivat ainoat huutajat. Osakkeet siirtyivät pankille yhden markan hinnalla.

Tästä varsin tavalliseksi muodostuneesta käytännöstä herää monia keskeisiä kysymyksiä. Ensinnäkin onkohan täysin laillista kierrättää panttina ollut omaisuus mainitulla tavalla velallisen ulottumattomiin ja jättää kerrotut myyntivoitot kohdistamatta velallisen hyväksi. Toiseksi tulee mieleen kysymys siitä, että kun valtion julkisen vallan edustajana tulee huolehtia luonnollisten ja oikeushenkilöitten kohdalla omaisuuden suojasta, yhdenvertaisuudesta, syrjinnän kiellosta, oikeusturvasta ja monista muista perusoikeuksista niin miksi edellä kuvattu tapahtuma on niin tavallinen kaava toteuttaa panttien realisointi. Kolmanneksi tulee mieleen kysymys siitä, että kuinka moneen kertaan on luotto tarkoitettu maksettavaksi. Neljäntenä kysymyksenä tulee mieleen se, että pankkien esittäessä väitteen siitä, ettei yksittäinen velka ja sen muodostama luottotappio ole pohjana valtiolta kuitattavaan rahasuoritukseen vaan kyseessä on nk. massasuoritus. Tämä väite herättää kysymyksen siitä, että mikä sitten on sopimuskokonaisuuden laskennallinen ja oikeudellinen pohja valtion suorittaman maksun määrästä. Tässä tilanteessa ajaudumme helposti sellaiseen oikeudelliseen rakennelmaan, jossa valtion varojen maksamiselle pankin osakkeenomistajien omaisuudeksi ei olekaan mitään edes näennäisesti oikeuttavaa pohjaa. Tätä arvioitaessa tulee varsin perusteltu kysymys sopijaosapuolten tarkoituksesta solmiessaan sopimusta. Mitä kumpikin osapuoli on tosiasiallisesti sopinut ja millä perusteella. Kun katsomme asiaa valtion edustajien kannalta voimme perustellusti kysyä, tiesikö allekirjoittajat ja neuvottelijat tai olisiko heidän pitänyt tietää, että pankit kierrättävät pantit oman taseensa kautta kolmannelle ja näin kirjaavat todellista suuremman luottotappion. Mielestäni on varsin vakavaa syytä epäillä mahdollisia valtuuksien ylityksiä valtion varojen käyttämisessä. Mikäli pankit olisivat kohdistaneet realisoinnilla saamansa varat velallisen ja valtion eduksi niin valtion varoja olisi säästynyt kymmeniä miljardeja markkoja. Vastaavat kysymykset olisi myös kysyttävä pankin puolelta, tiesivätkö pankinjohtajat allekirjoittaessaan sopimukset tai olisiko heidän pitänyt tietää, että tulevat kierrättämään pantit parkkiyhtiön kautta ja tulevat näyttämään todellista suuremman tappion.

Yhtenä selittäjänä tietenkin näille panttien kierrättämisille saattaa olla se, että pankin olisi saatava konkurssi näyttämään aidolta ja sellaiselta, jossa vakuusvaje on ilmeinen. Muutenhan törmäämme sellaiseen kysymyksen asetteluun, että oliko konkurssi laiton ja onko pankki ja valtio tästä vastuussa.

Koska tällä panttien realisointikäytännöllä kierrättää voitot omistamansa yhtiön taseeseen, on suora yhteys valtiolta kuitattuun pankkitukimäärään, on mielestäni varsin perusteltua kysyä mikä on todellinen suuruus valtion maksamassa pankkituessa. Tästä summasta näyttää olevan varsin erilaisia laskelmia. Julkinen nk. totuus väittää pankkituen olevan noin 40 . 50 miljardia markkaa tällä hetkellä. Pankkituesta on esitetty varsin perusteellinen laskentamalli

³⁶ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintäohjeet

Antti-Pekka Pietilän kirjassa, jossa päädytään summaan 135 miljardia markka vuonna 1995³⁷.
Professori Arto Lahti päätyy omissa arvioissaan noin 200 miljardin summaan³⁸.

Edellä kerrottuun pankkitukeen tulisi mielestäni lisätä varsin selkeästi myös kaikki erityissopimukset valtion ja pankin tai pankkien välillä. Sellainen mielestäni on ainakin seuraavan lainauksen sopimus; Maatalouden ongelmien kasaantuminen vaikutti jo 1980-luvun lopussa etenkin osuuspankkien kannattavuuteen. Vuoden 1991 pankkilakeja säädettäessä osuus- ja säästöpankeille myönnettiin usean vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa niiden olisi pitänyt vahvista omia pääomiaan. Yhdeksi keinoksi sovittiin myös maatilalainojen luottotappioriskin siirto veronmaksajille. Osuuspankkien Keskusliiton toimitusjohtaja Taisto Joensuu neuvotteli lain, jolla valtio otti vastuulleen 80 prosenttia korkotuettujen lainojen tappioriskistä³⁹. Tämänkin lain säätämisestä on syytä kysyä kansalaisten yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamista.

5.2 Kansalaisten yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö; PL 6§, EIS 14 artikla, seitsemäs lisäpöytäkirja 5 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 1 artikla, 2 artikla, 7 artikla, KP-sopimus 2 artikla, 3 artikla, 4 artikla, 14 artikla, 20 artikla, 23 artikla, 24 artikla, 25 artikla, 26 artikla, TSS-sopimus 2 artikla

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämä sisältää mielivallan kiellon ja vaatimuksen samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuusperiaate rajoittaa myös julkisen vallan harkinta mahdollisuuksia.

Ihmisoikeussopimuksissa lähtökohtaisesti käsitellään kyseistä asiaa syrjintä lähtökohdista. Molemmissa määritelmässä ehdottomuus kuvastuu säädösten määritelmässä. Sama kohtelu samoissa asioissa ja syrjinnän kieltö. Kaikki ihmiset ovat oikeudellisesti yhdenvertaisia ja oikeutettuja ilman minkäänlaista syrjintää yhtäläiseen lain suojaan.

Valtion solmimat sopimukset asettivat pankkien asiakkaat täysin eriarvoiseen asemaan. Törkein ihmisoikeusloukkaus yhdenvertaisuus periaatteen mukaan tulee mainitun sopimuksen toteuttamisen yhteydessä tietyille valituille asiakkaille annettujen valtion takausten ja pääomamaksujen muodossa. Valtio siis aktiivisesti sopimuksensa ohella valitsi itse ketkä oikeus- ja luonnolliset henkilöt pelastetaan. Samalla valtio sopimuksellaan ja pääomillaan salli pankkien antavan tietyille valituille oikeushenkilöille erityisehtoja, jotka pelastivat näitten taloudellisen aseman. Täysin poikkeuksellista ei myös ollut tiettyjen asiakkaitten omaisuuden vapaehtoiset lunastukset pankin omaisuudeksi. Valtio otti tällä käytännöllään aktiivisen otteen toteuttaessaan tiettyjen oikeushenkilöitten pelastamista ja salliessaan saman tapahtuvan varoillaan.

Valtio vaati välittömästi tapahtumien alkaessa täydellistä tutkintaa. Erityisesti säästöpankit ja niiden isännistö eli hallitus olisi asetettava tutkintaan. Samaten tutkintatoimenpiteet kohdistettiin pien- ja keskisuuren yrittäjäryhmän keskuuteen. Prosessin aikana kuitenkin yllättäen tietyn tahon suostumuksella valikoitiin ne henkilöt, jotka jätettiin näitten tutkinta- ja syyttämistoimenpiteitten ulkopuolelle. Näkyvimpänä esimerkkinä tästä oli Helsingin Suomalainen Säästö Pankki ja sen hallitus. Vastaavia tapauksia on löydettävissä tiettyjen pankkien tilintarkastajista. Kerrottu menettely loukkaa törkeästi tuomittujen henkilöitten yhdenvertaisuusperusoikeutta ja ihmisoikeuksia.

Oheisesta asiasta mielenkiintoisen todistajalausunnon on esittänyt Presidentti Koivisto seuraavasti: ~~¶~~ Sinulla oli ihan oikea se pelko, että kaadetaan firmat ja jostain hankitaan niille uusi pyörittäjät... ~~¶~~ Tässä tarkoitettiin pankkeja ja empiirisesti voidaan todeta se, että näihin talkoisiin osallistuivat kaikki pankit. Presidentti Mauno Koivisto on myös kertonut seuraavaa: ~~¶~~ On kysymys siitä . niin kuin sielläkin . ketkä ovat oikeita tuotantolaitosten omistajia. Kyllä vanhat omistajat ovat yhtä hyviä kuin jotkut muutkin. He tietysti ovat menettäneet jo paljon.

³⁷ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 11 – 12 ja 303 - 308

³⁸ Kannattaako Suomessa yrittää, Professori Arto Lahti, s.195

³⁹ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 83

Mutta kun valtion rahaa jaetaan, niin sitä jaetaan niin, että joittenkuitten omaisuus on paremmin suojattu kuin toisten. Se on vaikea poliittinen ja moraalinen kysymys⁴⁰. Tämä ei ole vain poliittinen ja moraalinen kysymys vaan mitä suurimmassa määrin juridinen. Lisänäyttönä asiassa on Oikeusministeri Hannele Pokan lausunto asiasta seuraavasti: Pankkien pelastaminen ei ole kansan oikeustajun mukaista. Tässä vielä nousee melkoinen meteli, kun tajutaan, että valtio maksaa pankeille, mutta pankit irtisanovat asiakkaittensa luottoja ja ajavat vanhat asiakkaansa maantielle⁴¹.

Julkisuudessa esitettyjen tietojen pohjalta on vakavaa syytä epäillä, että pankit olisivat saaneet salaisilla sopimuksilla luvan julkisen vallan edustajilta poiketa tilinpäätöskäytännössään lakien säätelemästä arvojen kirjaamiskäytännöstä. Tämä tietävästi koskee sekä kiinteistöjen arvoja että luottotappioitten kirjaamista⁴². Mielestäni tässä käytännössä on keskeistä kysyä ensinnäkin kuka viranomainen ja millä perusteella ja mihin lakiin vedoten on antanut nämä luvat. Toiseksi tulee mieleen kysymykset siitä, että mikäli nämä luvat olisi annettu näennäisesti laillisesti niin miten mainittu lupajärjestelmä suhtautuu yhdenvertaisuusperiaatteeseen ja mahdollisiin syrjintäväitteisiin. Tärkeintä tässä yhdenvertaisuusnäkemyksessä on kolmantena kysymyksen asetteluna se, että mainittu käytäntö vuositason parantaa olennaisesti tulosta ja taserakennetta ja näin ollen antaa paremman kuvan yhtiöstä, kuin mitä todellisuus on. Ilmoittiko siis viranomainen, samalla kun antoi luvan poiketa tilinpäätöskäytännöstä, esimerkiksi pörssille näistä näennäisesti parannetuista tulosluvuista. Tärkeäksi tämän tekee esimerkiksi se, että piensijoittajat saattoivat luulla pankin tilannetta paremmaksi kun sijoitti varojaan yritykseen. Oma lukunsa on pankkiviranomaisten toiminta, joka pyrki suojelemaan rahalaitosten toimintaa ja pystyssä pysymistä. Tällöin viranomaiset antoivat ohjeita ja suostuivat mm. tilinpäätöskirjauksiin, jotka sallivat pankkien taloudellisen tilan manipuloinnin⁴³.

Ministeri Iiro Viinainen neuvotteli keskeisenä henkilönä yhdeksänkymmentäluvun alussa sopimukset pankkien kanssa. Hän edusti erittäin velkaantunutta Kansallinen Kokoomus ry:tä. Keskeisenä perusteena pankeilla oli tuona aikana kaataa niin asuntovelallisia kuin yrittäjiä vakuuksien puutteeseen tai nk. vakuusvajeen takia. Eräänä merkittävänä yksityiskohtana ja oikeusvaltion uskottavuuden säilyttämiseksi tulisi selvittää miksei yhdistystä Kansallinen Kokoomus ry kaadettu pankkien taholta samoin yhdenvertaisuusperusteiden kuin muita kansalaisia eli vakuusvajeeseen? Kokoomuksella oli tuolloin velkoja yli 50 miljoonaa markkaa⁴⁴ ja vakuuksia saamieni sisäpiiritietojen mukaan velkojen kattamiseksi noin 10 - 15 miljoonaa markkaa. Tästä asetelmasta juontuvatkin seuraavat kysymykset. Olisiko ministeri Viinainen tullut jäädä itsensä näitten neuvotteluitten suorittamiseksi, koska hänen painolastinaan oli myös velkainen kokoomus ja sen pelastaminen. Miksi kokoomusta ei kaadettu samaan aikaan vakuuksien puutteeseen niin kuin monia kymmeniä tuhansia muita. Saiko kokoomus samaan aikaan helpotusta pankeilta korkojensa maksuun alennettuina korkoina tai pitkämielisenä suhtautumisena lainojen lyhennyksiin. Edellä kerrottuun sopii seuraava lainaus selvittämään tapahtumien taustoja; KOP:n synkkä tila sai Pertti Voutilaisen kirjoittamaan ensimmäisen epävirallisen tukihakemuksen vakuusrahastolle joulukuussa 1992. Pankin pääomavaje eli tuen tarve oli useita miljardeja markkoja. Laskelmat olivat samalla ennakkovarointa pankin uhasta ajautua konkurssiin. Käytännössä vakuusrahasto olisi kuitenkin ottanut KOP:n vierihoidoonsa kuten SKOP oli otettu runsas vuosi aikaisemmin. KOP:n valtiollistamisuhka hermostutti pankin omistajia. Tauno Matomäki ja Yrjö Niskanen muodostivat hallintoneuvoston pelastuspartion, joka aloitti epäviralliset neuvottelut pääministeri Esko Ahon ja valtiovarainministeri Iiro Viinainen kanssa. Niskanen tapasi Viinainen useita kertoja. Tapaamisissa todettiin, että KOP:n kaatuminen tai joutuminen valtion haltuun olisi kansallinen katastrofi. Se syöksisi valtiontalouden suunnattomiin vaikeuksiin. Yhtä hyvin se olisi romahduttanut pankin suuomistajien talouden, kun KOP:n osakkeiden arvot olisivat

⁴⁰ Suuri Lama, Kiander & Vartia

⁴¹ Porvarihallitus, Hannele Pokka s. 114

⁴² Helsingin Sanomat artikkeli 'kilpailijat kitkerinä' 21.11.1995 ja Säästöpankkilehti 5 / 2000

⁴³ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s. 15

⁴⁴ HS 30.1.2001

pyyhkiytyneet pois taseista. Edessä olisi ollut myös poliittinen katastrofi, josta kokoomus olisi kärsinyt kaikkein eniten. Kellään ei ollut varaa minkäänlaiseen katastrofiin⁴⁵.

5.3 Oikeusturva PL 21§, EIS 6 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 10 artikla, 11 artikla, KP-sopimus 14 artikla

Oikeusturva on jokaiselle kuuluva keskeinen perusoikeus. Ilman oikeudellista turvallisuutta ei ole osallistumiseen eikä myöskään yrittämiseen todellisia edellytyksiä. Oikeusturvan takaamisen ja kansanvaltaisen kehityksen voidaankin nähdä liittyvän läheisesti toisiinsa. Perusoikeuksien uudistamisen yhteydessä todettiin ihmisoikeussopimuksissa määriteltyjen yksilön näkökulmasta kirjoitettujen oikeusturvasäännösten puutteet Suomen perustuslaissa. Näin ollen ihmisoikeussopimukset ovat olleet tätä oikeuden alaa sääntelevät lait. Oikeusturva on liitetty perusoikeutena nimenomaan lainalaisuuteen eli varmuudeksi siitä, että lakeja sovelletaan kaikkiin samalla tavoin ja yhdenvertaisuuteen lain edessä eli mielivallan kieltoon. Yleensä katsotaan yhdenvertaisuuden tulevan loukatuksi, kun ihmisten välillä tehdään ero, jolla ei ole perustetta oikeusjärjestyksessä ja jonka kautta heille jaetaan mielivaltaisesti etuja tai asetetaan velvoitteita. Käytännön vaatimuksena on, että samanlaiset tapaukset on oikeudellisesti ratkaistava samalla tavoin. Yhdenvertaisuus periaate on antanut oikeusturvalle yhä enemmän sisällöllisiä vaatimuksia todellisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Tähän tulee yhdistää PL 2§:n 3 momentin vaatimus siitä, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia⁴⁶.

Tässä mielestäni tulee huomioida valtion tekemä sopimus ja samaan aikaan toteutetut takaussopimukset ja pääomatukimaksut tietyille valituille oikeushenkilöille sekä hyväksyntä syrjivään ja eriarvoiseen kohteluun pankin taholta valtion varojen hyödyntämisessä. Samaa vertausta voidaan käyttää HSSP:n hallituksen suojelemispäätöksestä verrattaessa heitä tuomittuihin säästöpankin isännistön edustajiin.

Oikeusturvan keskeisenä tekijänä oheisessa asiassa on oikeudenmukaisen oikeudenkäyntikäytännön ja hyvän hallinnon takaaminen. Perusoikeutena tämä merkitsee käsittelyn julkisuutta, oikeutta tulla kuulluksi, vaatimusta päätösten perustelemisesta ja oikeutta hakea muutosta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten perusteella oikeusturvatakeita ovat: osapuolten yhdenvertaisuus, kontradiktorinen menettely, oikeus puolustautua henkilökohtaisesti, tai avustajan välityksellä sekä osapuolten muut oikeudet, kuten oikeus saada perusteltu päätös. Asianosaisen kuuleminen on keskeinen elementti ja vaatimus oikeusturvan takaamisessa. Tämä monessa tapauksessa edellyttää suullista käsittelyä siten, että vain toista osapuolta ei kuultaisi. Näissä nk. pankkioikeudenkäynneissä vaan on liian usein tullut vastaan väitteitä siitä, ettei suullisia kuulemisiä järjestetä esimerkiksi hovioikeudessa. Kuulemiseen liittyvät myös eriarvoinen kohtelu esimerkiksi sen suhteen, että oikeus hyväksyy lähes poikkeuksetta prosessin aikana pankin puolelta selityksen siitä, että asiakirjat ovat hävinneet. Lain mukaan mainittu asia tulisi päättää aina asiakirjanhukanneen vahingoksi, mutta pankin ollessa kyseessä ei näin kuitenkaan ole menetelty. Myöhemmin on näistä prosesseista tullut liian usein myös näyttöjä siitä, että pankin puolesta oikeudessa toimivat henkilöt suoraan valehtelevat oikeudelle. Oikeus lähes pääsääntöisesti uskoo aina pankin henkilöitä olipa kertomus millainen tahansa. Hälyttävää on myös usein esitetyt näytöt siitä, että oikeudessa katoaa asiakirjoja ja lähes poikkeuksetta aina velallisen vahingoksi. Nämä ovat sinänsä jo johtaneet aivan liian usein oikeuksien menetyksiin ja tuomioihin väärin perustein. Oikeudenkäynneissä on myös käytetty todistajina henkilöitä, jotka ovat merkittävässä liikesuhteessa velkojaosapuoleen. Perusteltua syytä on siis kysyä mainitun henkilön oikeudellisuusasemasta todistajana. Tässä voitaneen ainakin epäillä sitä, että merkittävässä liikesuhteessa velkojaan oleva todistaja tuskin vaarantaa omaa liiketoimintaansa velallista tukevalla lausunnoilla. Näistä syistä perus- ja ihmisoikeuksia on loukattu mainitulla menettelyllä liian monissa tapauksissa.

⁴⁵ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä s. 39 - 40

⁴⁶ Pekka Hallberg, Perusoikeudet

Tärkeimpiä esiin tulleita tapauksia on eräs hovioikeuden tekemä päätös. Yrittäjä haki päätösasiakirjat kirjaamosta välittömästi päätöksen tultua julkiseksi. Yrittäjälle tuli kuitenkin reilun viikon kuluttua tunne, että hänen on käytävä uudestaan kirjaamossa tutkimassa asiakirjat. Asiakirjojen joukkoon oli nyt laitettu täysin uusi asiakirja, jota ei ollut siellä ensimmäisellä kerralla. Kopioidessaan asiakirjaa osoittautui se hovioikeuden pyytämäsi lausunnoksi asiassa henkilöltä, joka oli täysin tuntematon yrittäjälle. Mainittua asiakirjaa ei hänelle oltu näytetty eikä hänellä siihen ollut mahdollisuutta vastata. Marginaaliin kirjoitetut tekstit olivat tuomareitten tuomion perusta. Tekstien antamat tiedot ovat virheelliset. Yrittäjä sai mainitulla päätöksellä vankeustuomion.

Yksilön oikeusturvaan haluaisin lisätä todellisen kertomuksen erään kaupungin laamannin lähettämästä vastineesta eduskunnan oikeusasiamiehelle. Hän lausuu seuraavaa: Tämä tapaus ei ole ainutlaatuinen. Minulla on myös ollut asioita, joissa kasinotalouden pyörteissä kaiken menettänyt on käyttäytynyt suurin piirtein samalla tavalla kuin henkilö XX. Sinänsä asia on ymmärrettävä; kun on menettänyt kaiken on helpompaa, jos voi syyttää muita. Ainoa ikävä asia on se, että tällaisten aiheettomien kanteluiden käsittely vie tavattomasti aikaa. Toivottavasti tämä jossain määrin lievittää kantelijoiden syvää henkistä tuskaa. Tuskan lievittäminen toimimalla likasankona on ilmeisesti eräs tuomioistuimen tehtävistä tänä päivänä, kun henkilö XX:n kirjelmistä päätellen kirkkoherra on ryhtynyt oikeusavustajaksi. Tämä kerrottu asia herättää melkoisesti kysymyksiä kärjäoikeuden asenteellisuudesta ja siitä voiko Suomessa velallinen saada oikeutta. Tilastojen valossa ei voi. Minua myös hämmästyttää laamannin vertaus likasankona olemisesta ja kirkkoherrasta. Tämä on käsitykseni mukaan melkoinen herjaus. Miksi Eduskunnan Oikeusasiamies ei tähän ole puuttunut.

Poliisitutkinta epäillyissä tapauksissa pitäisi olla aina neutraali totuuteen pyrkivä. Tämä on keskeinen ja oikeusturvaa takaava siitä syystä, että se korostaa aineellisen oikeuden periaatetta. Käytäntö kuitenkin on liian useissa tapauksissa osoittanut poliisin olevan ennakkoon vakuuttunut tutkittavan syyllisyydestä sekä tutkinta menetelmät ovat monissa tapauksissa moitittavia. Konkurssipesän tutkinnassa on tehty kotietsintöjä työntekijöitten koteihin, yrittäjän vaimoa on pidetty kiinni ja kuulusteltu siinä toiveessa, että yrittäjä itse murtuisi ja tunnustaisi jotain mitä poliisi epäilee, kanssa syylliseksi epäillyille annetaan ymmärtää, että hän pääsee syytteistä mikäli kertoo toisen syyllisyydestä jne. On myös tapauksia, joissa syyttäjä tehdessään päätöstä syyttämistä jättää oman ystävänsä syyttämättä samassa jutussa. Tuomareitten esteellisyydestä ei myöskään ole tehty mitään selvitystä siltä osin, onko päättäneellä tuomarilla päätöstä tehdessään velkasuhde päätettävänä olevaan pankkiin tai muuhun pankkiin. Velkasuhde tosiasiallisesti ohjaa päätöksiä siinä suhteessa, että pelko joutua itse velkansa kanssa pulaan on liian suuri kestettäväksi. Jotta oikeusturva voisi toteutua tulisi jonkun kyetä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: a) miksi poliisi ei suostu tutkimaan pankin asioista niin pyydettyä esimerkiksi tekemällä kotietsintöjä, esimerkkejä mainitusta asiasta on lukuisia, joista eräässä tapauksessa poliisille on jätetty tutkintapyyntö 1996 ja vielääkään ei toimintaa ole tapahtunut, b) miksi pankkia edustava puoli voittaa pääsääntöisesti aina velallista tai takaajaa vastaan käydyt oikeusjutut. Poliisin toimeettomuus tietenkin saattaa aiheuttaa heille itselleen syyllistymisen johonkin lain määrittelemään teonkuvaukseen.

Tapahtumien selvittäminen oli äärettömän työlästä, koska tärkeimmät asiaa valaisevat **dokumentit olivat jälleen kateissa.** Lopulta keskusrikospoliisi löysi ne tekemässään kotietsinnässä pankinjohtaja ÖÖÖ:n kotoa, josta löytyi laatikkokaupalla Arsenalille kuuluvaa aineistoa. Asiakirjapilosta löytyi myös kutakuinkin tarkka pankin lakimiesten laatima käsikirjoitus siitä, kuinka ÅÅ-yhtiöt ajetaan alas, mitä pitää tuomioistuimien saada uskomaan ja kuinka voidaan horjuttaa asiakkaan esittämää todistelua. Mikä syy pankilla sitten oli hakea elinkelpoiset yritykset konkurssiin? Asianajaja CCC: Se on jo vaikea kysymys, ja mitään yhtiöiden omaan toimintaan liittyvää syytä ei näihin konkurssiin tämän aineiston perusteella löydy. Sellainen syy sieltä näyttää löytyvän, että pankki oli saanut säästöpankkitarkastukselta

ohjeet ajaa näiden yhtiöiden vastuut alas 25 prosentin tasolle suhteessa pankin omiin pääomiin⁴⁷. Vrt. kohta 2.3, 4.1, 5.1 ja 6.3

Mielestäni on pätevä syy myös esittää kysymys oikeudenkäyntien laillisuudesta ihmisoikeudellisena asiana. Voidaanko yksilöä, joka on juridisesti ja taloudellisesti huonommassa asemassa pankkiin tai valtioon nähden ensin syyttää siviilioikeudellisesti ja kun tuomiota ei saada aikaan aloitetaan rikosoikeudellisten prosessien läpikäynti. Kyseessä ei ole todellinen oikeusprosessi vaan oikeustoimi, jolla heikompi ja puolustuskyvytön yksilö voidaan vaientaa lopullisesti näennäisesti laillisin keinoin. Vrt. myös kohta 5.7 oikeustapaus.

Olen aiemmin perustellut sen, että valtion tekemä sopimus on laitton suhteessa velallisiin ja takaajiin. Näin ollen voidaan varsin pätevästi kysyä ovatko oikeusistuinten langettamat tuomiot ja päätökset lainvoimaisia. Esimerkkinä ottaisiin esiin omaisuutensa menettäneen henkilön, jota on esim. syytetty velallisen epärehellisyydestä. Valtio on vastoin lakia sopimuksellaan pankin kanssa mahdollistanut omaisuuden menetykset. Jokaisella henkilöllä on oikeus puolustaa omaa omaisuuttaan laittomilta oikeudenmenetyksiltä. Tästä syystä ei kyseistä henkilöä voida syyttää velallisena epärehellisyydestä. Toisena esimerkkinä ottaisiin esiin säästöpankkien isännistöjen tuomiot. He ovat vastaavalla tavalla olleet syytettynä laittomien oikeudellisten perusteitten vallitessa sekä ovat tulleet tuomituksi epätasa-arvoisin ja syrjivin perustein. Kolmantena varsin yleisenä perusteena tuomita hallituksen jäseniä ja toimitusjohtajia on ollut omaisuuden arvostussekä. Kaupat nk. ylihintaisilla kohteilla on ollut pankin harhauttamista, koska yrittäjä on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää omaisuuden arvon olevan liian korkea markkinahintaan nähden. Tämäkin peruste joutuu vähintään ihmeteltävään valoon, kun samalla voimme todeta julkisen vallan edustajien sallineen laittomin valtuuksin pankkien ja suuryritysten kirjata omaisuuden arvot tilinpäätöksissä täysin laittomin arvostuksin. Näihin esimerkkeihin vedoten voin todeta, että Suomessa on laittomin perustein, perus- ja ihmisoikeudet loukatun, langetettu tietyvästi satoja tai pikemminkin tuhansia tuomioita, jotka on pakko purkaa, mikäli Suomessa aiotaan ryhtyä noudattamaan oikeusvaltion peruseriaatteita, Suomen perustuslakia ja ihmisoikeussopimuksia.

Yhtiöiden konkurssipesät asettivat asianajaja Kari Korhosen selvittämään pankin ja Arsenalin toimia. Korhonen: kysymys on noin 20000 sivun poliisitutkinnassa hankitusta aineistosta tämän aineiston perusteella voidaan päätyä vain siihen johtopäätökseen, että yhtiöt ovat olleet elinkelpoisia kun ne on ajettu konkurssiin. Korhonen: o ja yhtiö asetettiin sillä perusteella konkurssiin, mutta pankki ei ilmoittanut tässä oikeudenkäynnissä sitä, että tälle satavalle oli olemassa noin kolminkertaiset vakuudet siihen vaadittuun pääomaan ja korkoihin nähden vakuuksien olemassaolo on velallisen legaalinen keino torjua konkurssihakemus. Ja jos tässä konkurssikäsitellyssä olisi ilmoitettu se, että näitä vakuuksia on tälle pankin vaatimalle n. 5 miljoonan saatavalle 14-19 miljoonaa markkaa, niin yhtiötä ei olisi voitu asettaa konkurssiin⁴⁸.

Valuuttaluotot tuli anoa Suomen pankista ja rekisteröidä siellä aina 1990 luvun alkuun asti. Käytännössä kun olemme selvittelleet tiettyjen tapausten eli asiakassuhteitten pohjalta valuuttaluottoihin ja niiden myöntämiseen liittyviä käytäntöjä olemme voineet todeta, ettei kyseisiä luottoja ole rekisteröity tai haettu Suomen pankista. Tämä tietenkin herättää monia kysymyksiä. Oliko kyseiselle asiakkaalle myönnetty kyseinen laina ja oliko laina ylipäättään valuuttaluotto ja oliko devalvaatiosta aiheutuneet tappiot kyseisen asiakkaan tappioita. Lisäksi voitaneen kysyä sitä, että kiersikö pankki tällä menettelyllä tuohon aikaan lain määräämän käytäntöä. Kuka antoi luvan tälle menettelylle. Valuuttaluotto käytännöstä on lisäksi selkeitä vakavia syitä epäillä, että ainakin Skop . SSP . Arsenal ketjun hoitamisessa konkurssitapauksissa ei ole noudatettu sopimuksia ja lakia koskien valuuttaluoton ehtojen mukaisia viivästyskorkoklausuuleita. Valuuttaluoton ehdoissa on todettu, että viivästyskorko on koriluoton korko lisätynä tietyllä prosenttiyksiköllä. Näin ollen pankki velkojana tai konkurssihallinto ei saa vaatia maksettavaksi 16% mukaista viivästyskorkoa siltä ajalta, jolloin laina tosiasiallisesti oli vielä valuuttapohjainen. Velkojan tulee kyetä esittämään asiakirjat

⁴⁷ MOT ohjelma YLE1, 29.11.1999

⁴⁸ MOT ohjelma YLE1 29.11.1999

tosiasiallisesta maksusta, joilla luotto on maksettu ulkomaisille velkojille, Suomen markkoina. On täysi syy olettaa, että massamme on valtion omistaman pankin toimesta valvottu monta konkurssipesää, joissa on menetelty tältä osin lainvastaisesti. Mikäli epäilyimme todentuu massaluontoisena tapahtumana, voidaan todeta, että mainittu pankki ja sen hallinnosta vastanneet henkilöt joutuvat varsin kyseenalaiseen valoon. Edellä mainitun lisäksi on todettava, että Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:llä oli tieto asiasta. Tapauksesta on lainvoimainen päätös. Kerrotussa tapauksessa mainitun pankin edustajat yrittivät epäiluttuaa kyseistä yrittäjää saattamalla hänet merkittävästi suurempaan taloudelliseen vastuuseen mitä asiakirjat ja laki oikeuttavat. Tässä asiassa on toinenkin mielenkiintoinen seikka. Pankkien toimesta kirjoitettiin nk. promissory note sekä järjestelykirje. Luoton valuuttana käytettiin SPC yksiköitä. Mainittua valuuttua ei ole olemassa. Asiakkaalle myytyä SPC - valuuttua ei ole anottu ilmeisesti Suomen Pankista eikä niitä sinne myöskään ole rekisteröity. Tästä herää kysymys oliko mainitut lainat todellisuudessa nostettu lainkaan ulkomailta vai oliko kyseinen SPC luotto vain nk. valeoikeustoimi, jolla myytiin rahaa asiakkaille. Käsitykseni mukaan kyseinen SPC luotto, mikäli kyseessä oli korivaluutta, olisi pitänyt erotella valuutoittain näissä nk. promissory noteissa. Koska kyseistä valuuttua ei ole olemassa eikä sitä ole asiakirjoissa yksilöity, kuinka velallinen voi esimerkiksi maksaa tehokkaasti luottonsa pois kun hänellä ei ole käytettävissään tätä nk. SPC valuuttua eikä liioin tietoa korivaluutan jakaumasta. Käytännössä on syytä epäillä moitittavaa jopa lainvastaista käytäntöä, tarkasteltuna monelta eri kannalta.

Ulosottomiehen oikeudellisten toimien kohteena oleva henkilö kertoi mainitun virkamiehen tunkeutuneen hänen vanhuksen ikään ehtineen vanhempansa kotiin tekemään ulosotokatselmusta. Tämä vanhempi ei ole missään oikeudellisessa suhteessa lapsensa velkoihin. Ulosottomieskin teki vanhuksen kotona tarkistuksen siinä tarkoituksessa, että kun tämä vanhus kuolee niin mitä perintöä hän tulee jättämään perilliselleen eli velkaantuneelle lapselle.

5.4 Oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon EIS 13 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 8 artikla, KP-sopimus 2 artikla, Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus 13 artikla

Peruseriaate ihmisoikeussopimuksille on se, että siitä huolimatta, että loukkaukset on suorittanut virantoimituksessa oleva henkilö tulee yksilön saada itselleen tehokas tie omien oikeuksiensa takaamiseksi. Kyse on varsin teoreettisesta oikeushyvästä silloin kun valtio itse koko laajuudessaan on oikeuksien loukkaaja. Ihmisoikeussopimukset kuitenkin lähtevät siitä asetelmasta, että oikeuden loukkaukset tulee tutkia maan omissa oikeusjärjestelmissä. Kuitenkin jo kansainväliset esimerkit juutalaisten tapauksesta tai vaikkapa Balkanin tapahtumista osoittavat sen, että kansainvälistä puuttumista tarvitaan. Juutalaiset eivät saaneet missään maan omassa oikeusprosessissa tai . järjestelmässä itselleen taattua omien oikeuksiensa käsittelyä. Mikään viranomainen ei suostunut asiaan kajoamaan. He ovat saaneet oikeutta vasta prosessin jälkeen Yhdysvaltaisessa tuomioistuimessa. Suomen tapaus on liian saman kaltainen. Miten siis voidaan taata Suomessa omille luonnollisille ja oikeushenkilöille perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, tapauksen riippumaton tutkiminen, todellisten syyllisten syytteen asettaminen, oikeusprosessi ja tuomitseminen.

Keskeisinä elementteinä Suomen tilanteessa ovat poliisin ja oikeuslaitoksen ohella Oikeuskansleri ja Eduskunnan oikeusasiamies. Molemmille viime mainituille kuuluvat uuden perustuslain mukaan ihmisoikeusloukkausten tutkiminen. Minulla on perusteltua syytä olettaa, että molemmat tahot ovat saaneet runsaasti kanteluita kyseisistä oikeudenloukkauksista. Nämä jo määrällisestikin laajaa tutkimusta puolustavat kantelut eivät ole saaneet aikaan tarvittavaa toimintaa. Mistä tämä voi johtua. Perustuslain 108§ ja 109§ ovat jääneet vain kirjoituksiksi. Kaikkein tuomittavinta asiassa on se, että tapaukset, jotka kuvaan kohdassa 5.7 eivät myöskään ole saaneet laillisia toimia aikaan.

5.5 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus PL 18 §, Euroopan sosiaalinen peruskirja SopS 43-44/1991, I osa kohdat 1 . 12 erityisesti 1 . 10 artiklat, TSS-sopimus 6 artikla, 7 artikla, 11 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 23 artikla

Sekä perusoikeuksien säätämällä että ihmisoikeussopimuksilla on haluttu korostaa yrittämistä ja toisaalta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden yhteisvastuun periaatetta. Yrittämiseen kuuluu keskeisenä yksilön aktiivisuus toimeentulon hankkimisessa. Perusoikeussäännös vahvistaa myös yrittämisen vapauden periaatetta, kun ammatti ja elinkeino on nimenomaisesti mainittu toimeentulon hankkimisen keinona. Toisaalta julkisen vallan on myös huolehdittava työvoiman suojelusta. Perus- ja ihmisoikeuksiin on liitetty myös julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön.

Arvioitaessa julkisen vallan toimia nk. pankkikriisin hoitamisessa ja erityisesti sopimussuhteessa pankkien kanssa olevana oikeussubjektina, voidaan todeta, että julkinen valta on kumoamalla aiemmin kohdissa 4.1 ja 5.1 omistussuojan perusoikeutena myös loukannut yksilön oikeutta työhön ja elinkeinovapautta. Tähän vaikuttaa myös olennaisesti aktiiviset toimet julkisen vallan taholta loukata kansalaisten yhdenvertaisuutta sekä loukata ehdotonta kieltoa syrjimisestä. Julkinen valta oli myös keskeinen aiheuttaja omilla toimillaan finanssikriisin syntyyn. Julkinen valta on keskeinen aiheuttaja myös ihmisoikeusloukkaukseen massatyöttömyyden nimissä . yli 400.000 henkilöä menetti työnsä, yli kolmekymmentätuhatta yrittäjää yrityksensä ja yli miljoona ihmistä toimeentulonsa.

Salaiseksi julistetussa asiakirjassa SSP:n osien luovuttamisesta kolmannelle eli muille pankeille todetaan sopimuksen kohdassa 2., että valtio (VVR) ja ostajat yksimielisesti toteavat. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio on hyväksynyt sopimuksessa olevat asiat valtuuttaessaan VVR:n sen allekirjoittamaan. Lisäksi samassa kohdassa todetaan, että valtio osallistuu hallittuun rakennemuutokseen. Käytännössä tämä kohta koskee myös asiakkaita, koska valtio on hyväksynyt historian tiedon pohjalta nähtynä tuon lauseen tarkoituksen eli asiakkaitten vastuitten alasajon. Saman sopimuksen kohdassa 13.2.2 todetaan, että pankeilla on oikeus siirtää asiakas osakpankkiin eli ajaa asiakas konkurssiin mikäli asiakkaan päätoimiala on luokiteltu jollekin seuraavista toimialoista; kiinteistösijoittaminen ja kiinteistösijoittamiseen verrattava kiinteistötoiminta, muu sijoittaminen, rakentaminen, vähittäiskauppa, hotelli- ja ravintolatoiminta, vapaa-aikatoiminta. Valtio on näin osallistunut suoraan toimintaa markkinoitten sopeuttajana ja tiettyjen toimialojen tuhoajana. Valtiolla ei ole juridista oikeutta mainittuun toimintaan. Vrt. myös kohdat 5.1 ja 5.2.

5.6 Oikeus sosiaaliturvaan PL 19 §, YK:n ihmisoikeuksien julistus 22 artikla, 25 artikla, TSS-sopimus 11 artikla

Sosiaaliset oikeudet voidaan määritellä julkiseen valtaan kohdistuviksi oikeuksiksi, jotka koskevat sosiaalisia etuuksia. Sosiaalisia etuuksia puolestaan ovat rahamääräiset toimeentuloturvan etuudet sekä sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Sosiaaliset oikeudet ovat TSS -oikeuksien eli taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien alaryhmä. Sosiaalisia perusoikeuksia sääntelevä 19 §:n 1 momentti vahvistaa oikeuden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon, joka ei muuten kykene sitä hankkimaan. Näistä oikeuksista tärkeimmät ihmisoikeussopimukseen liittyvät kansainväliset sopimukset ovat TSS-sopimus eli SopS 6/1976 ja Euroopan sosiaalinen peruskirja SopS 44/1991. Sopimukset allekirjoittaneet valtiot ovat sitoutuneet takaamaan siinä mainitut oikeudet. Sopimukset ovat kirjoitettu valtiota velvoittavaan muotoon.

Varattomiksi ja työttömiksi ajettujen ihmisten tulevat lisäksi, monessa tapauksessa, kärsimään pitkällä aikavälillä tästä aikakaudesta. Erityisesti tämä tulee vaikuttamaan näitten henkilöitten eläkekertymiin. Kuka vastaa tulevaisuudessa mainittujen ihmisten toimeentulosta.

5.7 Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kielto⁴⁹ PL 7§, EIS 3 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 5 artikla, KP-sopimus 7 artikla, Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus 1 artikla, 16 artikla

Kidutuksen määritelmä tulee ehkä parhaiten esiin luomalla katsauksen seuraaviin artikloihin: Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus 1 artikla, 16 artikla. YK:n ihmisoikeusasiakirjan kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen 1 artikla kohta 1 kuuluu seuraavasti: Tässä yleissopimuksessa kidutuksella tarkoitetaan kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko henkistä tai ruumiillista kärsimystä tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi taikka minkälaiseen tahansa syrjintään perustuvasta syystä, kun virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa sellaista kipua tai kärsimystä, yllyttää tai suostuttaa niiden aiheuttamiseen tai hyväksyy sen hiljaisesti. Kidutusta ei ole sellainen kipu tai kärsimys, joka saa alkunsa pelkästään laillisista seuraamuksista, joko niihin kuuluvana tai niihin liittyvänä. Samaisen sopimuksen artikla 16: Jokainen sopimusvaltio sitoutuu ehkäisemään lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, joka ei vastaa 1 artiklassa olevaa kidutuksen määritelmää silloin kun näihin tekoihin syyllistyy, yllyttää, suostuu tai hiljaa myöntyy virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on toiminnassaan pohjannut tulkintansa varsin laajaan oikeuskäytäntöönsä seuraavasti: Kidutuksen ja muun epäinhimillisen kohtelun välillä on lähinnä aste-ero. Kidutus on siten epäinhimillisen kohtelun törkeä muoto, jolle on tunnusomaista erityisen vakava kärsimyksen aiheuttaminen. Kiduttamisen kielto, johon muotoon ihmisoikeussopimuksissa on säännökset kirjattu, koskee sekä fyysistä, että henkistä kohtelua ja on tarkoitettu kattamaan kaikki julmat, epäinhimilliset tai halventavat rangaistukset tai muun kohtelun muodot. Kiduttamisen käyttö rikostutkinnassa on kielletty lailla jo 1700 luvulla. Kidutus ei sinänsä ole sisältynyt ennen perustuslakia Suomen lainsäädäntöön vaan kidutuksen lainvastaisuutta on pidetty itsestään selvänä. Kidutuksen kiellon sisällyttäminen sekä perustuslakiin että ihmisoikeussopimuksiin korostaa nimenomaan sitä, ettei henkisen ja fyysisen kärsimystä aiheuttavaa kohtelua tule sallia missään olosuhteissa. Suojaa kidutusta vastaan tarjoaa ennen muuta rikoslaki. Eduskunnan oikeusasiamies on katsonut yleisen edun vaativan, ettei henkeen tai terveyteen kohdistuvaa rikosta jätetä syyttämättä ilman perusteltua aihetta.

Eräänä oikeustapauksena Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimessa Selcuk ja Asker (1998) katsottiin epäinhimilliseksi kohteluksi se, että kotikylässä koko ikänsä asuneet valittajat olivat joutuneet katsomaan sivusta turvallisuusjoukkojen polttavan heidän talonsa ja suurimman osan heidän omaisuuttaan. Tämä oikeustapaus tuo keskeisesti mieleen pankkikriisin ratkaisemiseen tähdätyn valtion sopimuksen pankkien kanssa toteutusvaiheessa aiheuttamat kärsimykset. Nämä ihmiset joutuivat katsomaan sivusta kun heidän omaisuutensa laittomin keinoin otetaan haltuun ilman, että heille on taattu ihmisoikeuksien mukaisia oikeusapuja tai muuta oikeudellista neuvonantoa ja mahdollisuutta puolustautua. Mielestäni näitä kiduttamisen ja epäinhimillisen kohtelun aiheuttamia seurauksia kuvaavat parhaiten seuraavat tutkimustulokset: Stakes on toteuttanut seurantatutkimuksen Vantaan velkaneuvonnan asiakkaiden taloudellisesta ja terveydellisestä tilanteesta. Tutkimus on aivan tuore, vuoden 2000 lopulta. Keskeisiä lukuja mainitusta asiakirjasta: a) Nälkää oli nähnyt viimeisen vuoden aikana lähes 40% vastanneista, b) Terveytensä huonoksi koki kaksi kertaa useampi kuin vertailuluku koko väestöön, c) Diagnosoituja sairauksia puolitoista kertaa enemmän kuin väestöllä, d) Puolella näistä oli lieviä mielenterveysongelmia, väestöllä sama luku on 16%, e) Vakavasti mielenterveytensä menettäneitä oli kuusikertainen määrä, f) Itsemurhan tekemistä hautoi 22% kun se väestöllä on 3%, g) Uni- ja rauhoittavia lääkkeitä käytti noin

⁴⁹ Matti Pellonpää, Euroopan Ihmisoikeussopimus

suorittamassa kotietsinnässä Arsenalin arkistoon. Esitutkinta aineiston perustella on syytä epäillä, että lainan järjestäneen pankinjohtajan lisäksi Arsenalin kolme lakimiestä ja kaksi asiamiestä on syyllistynyt törkeään petokseen ja avunantoon törkeässä petoksessa. Nyt esille tulleen aineiston valossa on ilmeisen selvää, että pankin lakimiehet ovat jo takausten perintävaiheessa olleet tietoisia asian todellisesta tilanteesta ja tarkoituksellisesti salanneet relevantit tosiseikat oikeudessa. Kuvatussa tapauksessa kaikkia perus- ja ihmisoikeuksia takaavia lakeja on rikottu suunnitelmallisesti, tahallisesti ja erittäin törkeästi. Törkeyttä lisää vielä erittäin pitkä aika, jonka kuluessa näihin rikoksiin on syyllistytty (1993 . jatkuu edelleen). Tapauksessa takaajat ovat joutuneet alistumaan sellaiseen kohteluun, joka ei kuulu minkään oikeusvaltion peruseriaatteisiin. Henkilöt ovat kärsineet niin henkisistä erittäin tuskallisista väkivallan teoista kuin myös sairauksista, jotka ovat suora seuraus mainitusta henkisestä kiduttamisesta. Kaksi tähän rikokseen liittyvistä henkilöistä on menehtynyt prosessin aikana. ~~Q~~Mitä tämä perusteeton perintä on maksanut sen uhreille? YYY kuoli vain päivä sen jälkeen, kun ulosottoon mennyt takausvelka oli erääntynyt maksettavaksi. Toinen iäkäs takaaja kuoli muutaman kuukauden kuluttua siitä. Herra WWW: Kyllä se joudutti, kyllä sen näki heti, että päivä päivältä niinkö kunto huononi sitten ja raskaus kävi niin valtavaksi, että siitä tuli sitten se halvaus. Ja kun se halvaus tuli, niin viikon verran sen jälkeen ~~Q~~⁵¹. Tapaukseen sisältyy perus- ja ihmisoikeuksien pohjalta ainakin seuraavia loukkauksia ja rikoksia: 1. Nämä henkilöt eivät ole saaneet riittävän nopeasti, helposti ja luotettavasti oikeutta Suomen oikeusjärjestelmässä. Näin muodoin eivät lisäksi ole tasavertaisessa asemassa, he eivät ole vapaita, eikä heidän turvallisuudestaan ole huolehdittu, 2. Heidän oikeuteensa omistaa ja harjoittaa ammattia Suomessa on kumottu täysin mielivaltaisesti. Heillä ei ole ollut oikeutta tänä ajanjaksona riittävään elintasoon, hyvinvointiin, ravintoon, omaan asuntoon, 3. Heidät on alistettu tietyn ryhmän toimesta (Arsenal) ja valtion suojeluksessa (Arsenalin hallitus, vakuusrahasto ja Arsenalin tarkastusvaliokunta) sellaiseen tilanteeseen, joka voidaan katsoa hävittäneen näiltä ihmisiltä mainittujen perus- ja ihmisoikeuksien nautinnan (~~Q~~Kari Kantalainen: Tämä on omalla tavallaan yllätys, omalla tavallaan tietysti ehkä odotettavakin, koska meillä on varsin runsaasti erilaista palautetta sekä pankkikriisin jälkihoitoon, että Arsenalin työskentelyyn liittyvissä asioissa, ja tässä mielessä me esimerkiksi tarkastusvaliokunnan puitteissa omalta osaltamme nostimme valtiovarainministeriön harkittavaksi esimerkiksi Arsenalin hallituksen ja toimivan johdon tili- ja vastuuvapauden~~Q~~⁵²), 4. Lisäksi mainitut henkilöt ovat alistettu kidutukseen, muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen, 5. Viimeisenä, tapauksessa ja mainitun prosessin aikana on kuollut kaksi henkilöä. Henkilöt ovat alistettu tekoihin, jotka täyttävät täysin tunnusmerkistöt kiduttamisesta, muusta julmasta, epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta tai rangaistuksesta. Tapauksessa on lisäksi perusteltu syy uskoa sekä **ilmeinen syy-yhteys** on olemassa **ihmisoikeusloukkauksien ja kuolemien** välillä, jolloin olisi, tilanteen vakavuus huomioon ottaen ja oikeusvaltion peruseriaatteen huomioiden, aloitettava välittömästi tutkimukset **mahdollisen henkirikoksen selvittämiseksi ja toteamiseksi**. Edellä mainitussa tapauksessa takaajia auttamaan ryhtynyttä henkilöä pommitetaan erilaisilla syytteillä rikosilmoituksilla yms. asioilla. On erittäin perusteltua kysyä ovatko nämä näennäisesti lailliset toimet tähdätty vain tämän henkilön tuhoamiseksi, jotta hän ei kykenisi paljastamaan Arsenalin laittomuuksia. Ihmisoikeuksien kannalta lienee perusteltua kysyä syyllistyykö tässä toimessa mainittu pankki edelleen uuteen vakavaan ihmisoikeusloukkaukseen valtion varoilla ja suojeluksessa.

Wärtsilän Meriteollisuus Oy haettiin konkurssiin ensimmäisinä yhtiöinä nk. pankkikriisin alkuaikoina 1980 luvun lopulla. Ennen konkurssitapahtumaa yhtiön taloudellinen tila huononi siinä määrin, että alihankkijat alkoivat peräämään saataviaan sekä vaatimaan alihankintatöilleen vakuuksia. Nämä tapahtumat saivat julkisen vallan edustajat lupaamaan neuvottelutilaisuudessa suullisesti alihankkijoille sen, että valtio tulee vastaamaan näiden laskutuksen mikäli suostuvat jatkamaan töitten tekemistä ilman uusia vaateita. Toimintaa voitiin siten jatkaa. Yhtiö haettiin kuitenkin konkurssiin. Tämän jälkeen mainitut edustajat ~~Q~~pyörsivät~~Q~~sanansa ja kiistivät vastuunsa maksuista konkurssipesältä alihankkijoille. Nämä toimet aiheuttivat suuria taloudellisia menetyksiä alihankkijoille konkurssien ja saamisten

⁵¹ MOT ohjelma YLE1, 22.1.2001

⁵² MOT ohjelma YLE1, 22.1.2001

muodossa. Korkein oikeus vahvisti antamallaan päätöksellään alihankkijoiden vaatimuksesta vuoden 2000 lopulla sen, että suulliset puheet sitovat valtiota. Valtio on siis vastuussa maksuista alihankkijoille. Valtion kiistäminen aiheutti suuria taloudellisia ja henkisiä kärsimyksiä yrittäjille, jotka toimivat alihankkijoina. Monet näistä henkilöistä ovat sairastuneet henkisesti. Henkiset kärsimykset ja sairaudet puolestaan ovat aiheuttaneet monia fyysisiä sairauksia ennenaikaisia kuolemantapauksia sekä oletettavia itsemurhia. Syy-yhteys näitten tapahtumien välillä on selvä ja sairauksien ja kuolemantapauksien osalta myös tieteellisesti todennettu. Valtion taholta tämä oikeustoimi oli sekä suunnitelmallinen kuin myös tahallinen. Alihankkijoina olevat henkilöt ovat joutuneet näissä tapauksissa useitten ihmisoikeusloukkausten uhriksi. Törkeimpiä näistä ovat omistusoikeuden menetyksiin, syrjintään, oikeusturvan menettämiseen ja kidutuksen, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun täyttävien tunnusmerkkien kohteeksi joutuminen. Käsitykseni mukaan tunnusmerkkien täyttävät myös rikosoikeudellisen säännösten.

Eräissä tapauksissa konkurssin ajatun yksityisyrittäjäperheen vanhemmat menivät neuvottelemaan konkurssipesänhoitajien kanssa. Tiettyjen mielikuvituksellisten väitteitten pohjalta konkurssipesän hoitajat totesivat perheen tyttären syyllistyneen konkurssipesässä törkeään velallisen epärehellisyyteen. Perheen vanhemmat totesivat asianajajille, etteivät he saa kohdistaa mitään oikeudellisia toimia heidän konkurssista ulkopuoliseen tyttärensä, koska hänellä on synnynnäinen erittäin vakava sairaus. Oikeudelliset toimet saattaisivat asettaa tyttären hengenvaaraan. Heidän tyttärensä sai haasteen pankilta. Pankki ja konkurssipesä halusivat hänen omistuksessaan olevan auton, siitäkin huolimatta, että tyttärellä ei laillisesti ollut mitään osuutta konkurssitapahtumaan ja hän oli ostanut auton itse isältään. Vanhemmat ammattitaitoonsa pohjaten tiesivät olennaisen vaaran tyttärensä menettämislle, mikäli hänet alistettaisiin kuulusteluihin yms. toimenpiteisiin mihin pankin edustajat olivat halukkaita ja valmiita ryhtymään. Tytär luovutti autonsa velkojen kattamiseksi. Samassa yhteydessä pankin johtaja kiristi perheen äitiä rikosilmoituksen jättämisestä sillä, että mikäli perhe maksaisi pankinjohtajalle 40.000 markkaa pimeänä rikosilmoitus tyttärestä ja perheestä jätetään tekemättä. Tämän kiristystoimen ja auton omistamiseksi johtaneet toimet lienevät törkeydessään täyttäneet tässä kohdassa kuvatut kiduttamisen tunnusmerkkien.

Lisäksi esimerkkinä voisin kuvata tapauksen ulosottomiehen toiminnasta. Eräs ystäväni, entinen yrittäjä, on eronnut keski-ikäinen nainen pohjoisesta. Takaajana yrityksensä veloista, hyvän yrittäjän tavoin, on hän joutunut kokemaan ulosottokäytännön konkreettisesti. Ulosottomies nähtyään asiakkaansa olevat nainen sekä eronnut vaati ulosotoselvitysten tekopaikaksi ravintolaa ja myöhäistä ajankohtaa. Ehdotukset jatkuivat aina lähemmäksi sänkyä ja tiettyä toimintaa. Soitot kyseiseltä ulosottomieheltä jatkuivat mieluiten yöaikaan. Ystäväni päättäväinen oman kehonsa suojeleminen päättyi kuitenkin torjutuksi tulleen miehen taholta jatkuvaan ulosottolakien mukanaan tuomaan oikeuteen kiusata ystäväni mielikuvitukseksilla tavoilla. Toiminta jatkuu edelleen.

5.8 Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus ja oikeuksien väärinkäytön kieltä, PL 22 §, EIS 17 artikla, YK:n ihmisoikeuksien julistus 30 artikla, KP-sopimus 5 artikla, TSS-sopimus 5 artikla

Perustuslain 22 §:ssä säädetyt turvaamisvelvollisuus on ulotettu perusoikeuksien ohella myös ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeussopimusten määräykset, jotka on asianmukaisessa järjestyksessä saatettu valtiosisäisesti voimaan, kuuluvat myös siihen oikeusjärjestykseen, jota on noudatettava julkisen vallan toiminnassa. Ihmisoikeussopimusten määräyksissä sopimusvaltioille on asetettu nimenomaisia toimintavelvollisuuksia.

Perusoikeussäännökset ovat osa oikeusjärjestystä, jota on noudatettava julkisen vallan toiminnassa, olkoon sitten kysymys lainsäädännöstä, hallinnosta tai tuomiovallan käyttämisestä. Eräät perusoikeussäännökset sisältävät erityisiä toimeksiantoja, jotka edellyttävät aktiivista toimintaa ja jotka on kohdistettu joko lainsäätäjään tai yleensä julkiseen valtaan. Esimerkiksi perustuslain 6 §:n 4 momentin mukaan lailla säädetään tarkemmin siitä, miten sukupuolten tasa-arvoa edistetään. Perustuslain 19 §:n 4 momentti taas asettaa julkisen vallan tehtäväksi edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea omatoimisen asumisen

järjestämiseen. (vrt. luottotietorekisterin käyttömahdollisuudet ja sen laillisuus) Yksittäisten perusoikeussäännösten erityisiä toimeksiantoja täydentää perustuslain 22 §:ssä säädetty yleinen turvaamisvelvollisuus. Säännös on siinä mielessä epäitsenäinen, että se tulee sovellettavaksi vain yhdessä jonkin nimenomaisen perusoikeussäännöksen tai ihmisoikeusmääräyksen kanssa. (vrt. kohdat 5.1 . 5.7)

Julkisen vallan velvollisuus aktiiviseen toimintaan on usein pidetty ominaisena nimenomaan TSS-oikeuksille. Perustuslain 22 § ulottaa tämän toimintavelvollisuuden myös muun tyyppisiin perusoikeuksiin, kuten vapausoikeuksiin, 14 §:ssä tarkoitettuihin osallistumisoikeuksiin, 17 §:ssä säänneltyihin kielellisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin sekä 21 §:ssä oikeusturvaa koskeviin oikeuksiin. (vrt. kohta 5.3) Hallituksen esityksessä todettiin perusoikeuksien tosiasiallisen toteutumisen vaativan usein julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä esimerkiksi suojaamiseksi ulkopuolisilta loukkauksilta tai tosiasiallisten edellytysten luomiseksi oikeuksien käyttämiseksi (HE 309/1993vp). Edellä mainittuun soveltuu mielestäni hyvin seuraava siteeraus: „Pankkikriisin yksityiskohdat ovat vain harvojen ihmisten tiedossa, sillä kriisin puhjettua pankkiviranomaiset, poliitikot ja ministerit alkoivat tuhon määrätietoisena salaamisen. Mitä synkemmäksi tilanne muodostui, sitä tiiviimmin salaisuuden verho suljettiin. Sitä vähemmän myös veronmaksajat ja tavalliset kansanedustajat saivat tietää tapahtumien kulusta⁵³.

Tuomioistuimissa velvollisuus turvata ihmisoikeuksien toteutuminen täsmentyy vaatimukseksi kotoperäisen lainsäädännön ihmisoikeusmyönteisestä tulkinnasta. Tätä vaatimusta on noudatettava myös hallintoviranomaisissa sovellettaessa lakeja ja alemmanasteisia säädöksiä yksittäistapauksissa.

Yleinen turvaamisvelvollisuus on joidenkin nimenomaisten, esimerkiksi perustuslain 19 §:ssä asetettujen toimeksiantojen tavoin kohdistettu julkiseen valtaan. Myös tässä yhteydessä „julkinen valta tarkoittaa ensi sijassa valtiota. Valtion organisaatiossa taas yleinen turvaamisvelvollisuus koskee yhtä hyvin eduskuntaa kuin tuomioistuimia ja hallintoviranomaisia. Eduskunta täyttää turvaamisvelvollisuuttaan lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillään. (vrt. kohta 2.3 määrärahojen, kuten pankkituki, osoittamisenkieltoa käyttötarkoituksiin, jotka tekevät perusoikeudet tyhjiksi sekä kohta 7 lakimuutokset velallisen aseman johdonmukaiseen heikentämiseen) Tuomioistuimissa turvaamisen pääpaino on perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteisessä tulkinnassa.

6. Tuottamuksellisesti ja tahallisesti aiheutettu vahinko valtiolle ja veronmaksajille

Aiheutetut vahingot realisoituvat pääsääntöisesti kolmesta eri kohteesta, talouspoliittisista päätöksistä 1980 luvulla, pankkitukisopimuksista ja valtion omistuksen aikana tapahtuneista väärinkäytöksistä Skop . SSP . Arsenal yhtiöitten toiminnassa.

6.1 Talouspoliittiset päätökset 1980 luvulla

Kuten jo aiemmin olen todennut keskeiset kansantaloutemme tutkimukseen keskittyneet tahot ovat todistaneet julkisen vallan aiheuttaneen itse finanssikriisin. Tämä merkitsee vääjäämättä sitä, että julkisen vallan päätöksenteossa on ollut mukana henkilöitä jotka voidaan katsoa syöllistyneen ainakin tuottamukselliseen vahingontekoon. Valtiolle varoista vastaavana oikeussubjektina on aiheutettu ainakin kymmenien ehkäpä satojen miljardien vahinko. Näitä vahinkoja ei ole tutkittu, ketään ei ole asetettu syytteeseen ja ketään ei ole tuomittu.

6.2 Pankkitukisopimukset ja markkinoitten sopeuttamiseen tähtäävät järjestelyt

Pankkien kanssa tehdyt sopimukset ovat luonteeltaan ja perustaltaan suunnitelmalliset ja tarkoituksellisesti toteutetut sellaisena, kuin ne on laadittu ja allekirjoitettu. Tästä pääsyyntä lienee Rohto-ryhmän tekemät valmistelut, suunnitelmat ja neuvottelut pankkiosapuolen

⁵³ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 15

kanssa. Lisäksi voidaan todeta, että Rohto-ryhmän jäsenet on sijoitettu toteuttamisvaiheessa joko pankin organisaatioon, vakuusrahastoon tai Arsenalin hallitukseen. Ministerit olivat myös kiinteästi mukana neuvotteluissa. Näistä syistä vahinkoa voidaan pitää ainakin tuottamuksellisenä mutta vakavat epäilyt kohdistuvat myös tahallisuuteen. Sopimuksella aiheutettu vahinko on ainakin kymmeniä miljardeja markkoja.

Aiemmin kohdassa 5.1 kerrottu pantteina olleen omaisuuden realisointikäytäntö sisältää mielestäni muutamia laillisesti mielenkiintoisia näkökantoja. Ensinnäkin omaisuus kierrätetään pankin oman yhtiön kautta kolmannelle. Näin saadaan luottotappio kirjatuksi pankille täysimääräisenä ja tappio voidaan hakea valtiolta sekä velalliselta ja takaajilta. Tämä käytäntö tuskin täyttää perusoikeuksien ja ihmisoikeussopimusten säädöksen määräämää käytäntöä. Kun vielä lisäämme epäilyn siitä, että siltä osin kuin pantin lunastusmaksu suoritetaan pesälle varojen kohdistaminen toteutetaan ensisijaisesti korkoihin eikä pääomaan voidaan todeta, että vähintään 16% laukkaava viivästyskorko toimii pankkia kohtaan ikiliikkujana. Tämäkään käytäntö tuskin täyttää mainittujen perus- ja ihmisoikeuksien määreitä.

Kaikkein mielenkiintoisin kysymys tehdyissä pankkisopimuksissa on kuitenkin niitten perimmäinen tarkoitus. Oliko jo allekirjoitusvaiheessa selvää valtion edustajille, että pankit kierrättävät omaisuuden kerrotulla tavalla ja mahdollisesti kohdistavat pantin alhaisen lunastushinnan korkoihin ja näin voivat kuitata eli siirtää valtion varoja maksimaalisesti omaan taseeseensa yksityisten osakkeenomistajien omaisuudeksi. Mikäli näin on ollut on kyseiset sopimukset tahallisesti toteutettu siten, että ne vahingoittavat valtiota ja veronmaksajia sekä velallisia ja takaajia. Mikäli näin ei ole ollut voidaan kysyä pankin tarkoituksena sopimuksen allekirjoittajina ja toimien toteuttajana. Edellä sanotun lisäksi voidaan myös kyseenalaistaa julkisen vallan rooli valvonnan osalta ja sen laiminlyönnin tarkoituksenmukaisuudesta.

6.2.1 Saako asiakassuhteen siirtää ja julkisen vallan rooli pankkijärjestelyissä

Kuten olemme voineet todeta useista eri lähteistä valtio osallistui aktiivisesti markkinoitten sopeuttamiseen. Keskeisinä toimina olivat säästöpankkiosan pilkkominen sekä SYP:n ja KOP:n yhdistäminen. Kaikissa näissä toimita jouduttiin tilanteisiin, joissa asiakas siirrettiin uuteen pankkiin. Siirrettäviltä asiakkailta ja näitten takausvastuussa olevilta henkilöiltä ei kuitenkaan kysytty lupaa mainittuun toimeen. Lähdetiedoista on johdettavista sellainen ajatus, että tuolloin oltiin tietoisia siitä, ettei kyseistä siirtoa voida juridisesti tehdä pätevästi ilman todistettavaa lupaa. Eturivin sopimusoikeuden professoritkin jakavat tämän mielipiteen. Näin kuitenkin meneteltiin. Nyt onkin perusteltua kysyä ovatko mainitut siirrot laittomia. Tämä kyseenalaistaa lähes kaikkien toteutettujen pankkijärjestelyjen laillisuuden. Valtio oli mukana kaikissa mainituissa tapauksissa aktiivisena osapuolena. Tästä asiasta dokumentoitua faktatietoa löytyy mm. seuraavassa ~~o~~myrmäävä muistio~~o~~otsakkeella tehdyssä kirjan osassa. ~~K~~Kirsti Rissanen esitteli laajan muistionsa oikeusministeriölle ja valtiovarainministeriölle. Sen mukaan pankkien yhdistämisessä ei ollut kyse fuusiosta (sulautumisesta), vaan tosiasiallisesti liikkeen luovutuksesta. Tässä tapauksessa myös pankkien asiakkailta olisi ollut sanansa sanottavana. Heitä ei voitaisi siirtää toiseen pankkiin ilman kirjallista suostumusta. Kirsti Rissanen muistiossa nostettiin esille kolme kysymystä, joihin hänen mukaansa liittyy kyseenalaisia ja arveluttavia osakeyhtiölain ja liikepankkilain tulkintoja⁵⁴. Saman suuntaisiin lausuntoihin ovat päätyneet Valtion Vakuusrahasto sekä Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy. ~~S~~Samalla todettiin, että asiakkaiden siirtäminen pankin velallisasemasta omaisuudenhoitoyhtiön velallisen asemaan voi aiheuttaa vaikeita juridisia ongelmia ainakin takaajien ja vierasvelkapanttaajien osalta⁵⁵. ~~A~~Asiakassuhteita siirrettäessä ei ole mahdollista saada myöskään kaikilta takaajilta tai muilta velallisen ohella luotosta vastuussa olevilta asianmukaista suostumusta, mikä on tarpeen siirron saamiseksi perimiskelpoiseksi erityisesti kriisiasiakkaiden osalta⁵⁶. Unitas yhtiön nimissä kirjoitetussa asiakirjassa kaupparekisteriin todetaan seuraavaa: ~~K~~Koska etenkin ulkomaiset pankkiviranomaiset ja velkojat haluavat mahdollisimman pian nähdä tytärpankin osakepääoman kokonaisuudessaan rekisteröitynä,

⁵⁴ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 279-280

⁵⁵ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n kirje päivätty 8.6.1994

⁵⁶ Valtion Vakuusrahaston salaiseksi merkitty asiakirja päivättynä 18.8.1994

pyydämme, että rekisteri-ilmoitus voitaisiin käsitellä kiireellisena⁵⁷. Kyseinen asiakirja tukee myös käsitystä siitä, että kun Unitas/SYP järjestely toteutettiin niin vastaava lupa oli saatava pankin omilta ulkomaisilta velkojilta velallisen muuttuessa. Julkisen vallan roolista tulee keskeinen kysymys esiin kun liitämme tähän kohtaan viitetiedot kohdasta 5.2. Viranomaiset antoivat luvan kirjata tilinpäätöksiin sellaisia lukuja, joiden mukaan voitiin manipuloida pankin todellista taloudellista tilaa. Huolehtiko viranomainen niin Unitas/SYP järjestelyssä kuin myös Unitas/Syp ja KOP järjestelyssä siitä, että ulkomaisille velkojille ja EU viranomaisille annettiin todellinen tieto pankin tai pankkien tilasta.

6.3 Skop . SSP . Arsenal väärinkäytökset

Valtion omistuksen aikana kyseisen omistusketjun sisällä on toteutettu massiivisia vahingontekoja valtion veronmaksajille. Nämä tahalliset vahingonteot koskevat panttien realisoiteja alihintoihin tutuille ja muille intressipiireille. Samaten on kerrottu konkurssipesien tyhjentämisistä ja perusteettomista⁵⁸ laskutuksista mainitulle pankille tehdyistä toimeksiannoista. Keskeisenä toimintamallina on ollut jokaisen asiakkaan⁵⁹ asiassa sekä siviili- että rikospohjaisten oikeusjuttujen ajaminen. Nämä lienevät täysin perusteettomia ja valtion varoja tuhlaavia. Vahingonkorvaukset laittomista syytetoimista lienevät vielä realisoitumatta. Kaikki tämä yhteensä aiheuttavat merkittävää vahinkoa veronmaksajille. Näistä toimista lienee aiheutumassa valtiolle miljardiluokan vahinko. Ihmeellisintä asiassa on se, että näistä asioista vastuussa olevia henkilöitä on informoitu tapahtumista mutta kukaan ei ole puuttunut toimiin. Oikeusministeri Hannele Pokka kiteyttää asiat seuraavasti: Arsenalin ensimmäisistä kiinteistökaupoista syntyi keskustelua. Ihmeteltiin, miksi kauppoja tehtiin edulliseen hintaan? Uudet johtajat selvittivät, että tärkeintä oli saada kaupanteossa pää auki. Ehkä valtionalouden tarkastusvirasto aikanaan selvittää, kenelle Arsenalin omaisuutta myytiin ja millä ehdoilla. Vasta toisena toimintavuotenaan Arsenal julkaisi myyntiesitteen, jossa kiinteistöjen hinnat olivat yleisön luettavissa⁶⁰. Ei työnteko ennenkään ollut hauskaa⁵⁹.

7. Lainsäädäntötoimet ja lausunnot

Lainsäätäjään perusoikeudet kohdistuvat monella eri tavalla. ne eivät pelkästään rajoita eduskunnan toimivaltaa lainsäätäjänä, vaan niistä voidaan johtaa myös lainsäätäjään kohdistuvia aktiivisia toimintavelvoitteita. Perusoikeussäännös saattaa yleisesti ohjata tai suunnata lainsäädäntötoimintaa tai sisältää nimenomaan perustuslaillisen toimeksiannon tietyn lainsäädännön toteuttamiseksi. Edellinen osoittaa, että perusoikeussäännökset ovat lainsäätäjän kannalta merkityksellisiä kahdesta, toisilleen tavallaan vastakkaisesta suunnasta. Lainsäätäjään kohdistuu ensinnäkin velvollisuus kunnioittaa perusoikeuksia, eli olla itse loukkaamatta niitä. Toisin sanoen perusoikeudet rajoittavat lainsäätäjän vapaata liikkumavaraa. Perusoikeuden kunnioittamisvelvollisuuden näkökulmasta lainsäätäjä on itse perusoikeuksien potentiaalinen uhka. Tällöin perusoikeudet velvoittavat lainsäätäjää passiivisuuteen, pidättäytymään perusoikeuksien loukkaamisesta. Toisesta suunnasta perusoikeudet velvoittavat lainsäätäjää päinvastoin aktiivisuuteen, laki nähdään myös välineenä perusoikeuden konkretisoimiseksi, turvaamiseksi, edistämiseksi tai toteuttamiseksi. Ei siis ole riittävää, että julkinen valta itse pidättäytyy puuttumasta perusoikeuksiin. Usein perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä perusoikeuksien suojaamiseksi ulkopuolisilta loukkauksilta⁶⁰.

Punnittaessa eri hallitusten ja eduskunnan toimia ja tarkoituksenmukaisuutta ja tahallisuutta on minusta erittäin keskeistä luoda katsaus myös tehtyihin päätöksiin ja annettuihin lausuntoihin. Lainsäädäntö työssä ehkä keskeisimpinä ilmentyminä ovat olleet vuonna 1993 lain muutos oikeudenkäyntikulujen vastuusta. Tämän mukaan hävinnyt osapuoli maksaa voittaneen puolen kulut. Lain muutos on keskeisesti estänyt velallisia saamasta oikeutta itselleen. Näin ollen näennäisesti laillinen lakimuutos on laiton koska se ei täytä

⁵⁷ Asiakirja Unitas päivätty 19.7.1991

⁵⁸ Hannele Pokka, Porvarihallitus s. 218

⁵⁹ Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perintöohjeet

⁶⁰ Veli-Pekka Viljanen, OTL, Perusoikeudet

kohdassa 2.4 kerrottuja edellytyksiä ja tosiasiallisesti johtaa ihmisoikeuksien loukkauksiin. Samat perustelut koskevat 1997 säädettyjä muutoksia velkajärjestelylakiin. Kolmantena esimerkkinä on meneillään oleva lainmuutos prosessi ulosottolakiin. Tässä yhteydessä haluaisin lainata Eduskunnan Apulaisoikeusasiamiehen lausuntoa kyseisen lain valmistelussa seuraavasti, ulosottomiehen toimivaltuuksien lisäämiselle vaatisi mielestäni vielä kautta esityksen tarkastelua, jossa lähtökohtana on se, että pääsääntöisesti ulosottovelalliseksi joutuminen johtuu maksukyvyttömyydestä. Tällöin toimenpiteitä ei tulisi mitoitaa pääsääntöisesti epäasiallisin keinoin ulosottoa välttelevien velallisten mukaan ⁶¹ Kaikki nämä toteutetut asiat viittaavat vain ja ainoastaan yhteen tarkoitukseen eli heikentää velkaantuneitten perus- ja ihmisoikeuksia. Luottotietojen sääntelyyn tarkoitettujen lakien väljennykset niin ikään johtavat täysin syrjivään käytäntöön. Samaan rykelmään pitänee vielä liittää lakimuutokset velallisen epärehellisyydestä, ulosotto toimista, käännetty todistustaakat, viranomaisten ja oikeusistuimen oikeus olettaa ilman näyttöä. Lainsäädäntöön suunnasta ja tarkoituksesta ei voitane vetää muuta johtopäätöstä, kuin se, että velkaiset pitää saada hiljennettyä ikuisiksi ajoiksi. Määrätietoisella työllä näitten ihmisten ihmisoikeudellinen asema on voitu tuhota ja heidät on voitu heittää ulosottomiesten ja muitten näennäisesti oikeusvaltion periaatteita noudattavien henkilöitten oikeustoimien kohteeksi. Kokonaan toinen luku on se, että kun langetetut tuomiot pohjataan muutettuun lainsäädäntöön, joka ei ollut voimassa tekohetkellä niin kuinka tämä käytäntö on perusteltavissa PL 8 § sekä vastaavasta asiasta säätelevien ihmisoikeussopimusten artiklojen valossa.

Lainsäädännöllä on aina kauaskantoisia seurauksia. Näin oli myös vuonna 1991 säädetyillä pankkilaeilla. ⁶¹Paikallispankkien mittavien erityisetujen lisäksi pankkilajeja seurasivat kauaskantoiset muutokset. Samassa yhteydessä lyhennettiin myös niitä vanhentumisajkoja, joiden nojalla laiminlyöntejä tehneitä pankkien hallintoelimiä ja johtajia voitiin saattaa tuomioistuimissa vastuuseen teoistaan tai tekemättä jättämisistään ⁶¹. Velallisten asemaa vaikeutettiin johdonmukaisesti, mutta velkojan puolta helpotettiin. Mitenkähän tämä mahtaa suhtautua julkisen vallan ehdottomaan velvoitteeseen taata kaikkien yhdenvertaiset perus- ja ihmisoikeudet.

Oikeusministeri Koskinen on jatkanut edeltäjiensä linjoilla. Toimet sinänsä herättävät melkoisesti kysymyksiä edellä esitettyjen asioiden vuoksi. Ministeri lausui taannoin asianajajien korkeista palkkioista varsin pontevasti. Mikähän mahtoi olla ministerin todellinen tarkoitus lausumaansa. Mikäli Koskinen tarkoitti sitä, että asianajajat laskuttavat liikaa hoitaessaan maksukyvyttömiä henkilöitten juttuja niin tämä sopii suoraksi jatkoksi 1993 tehdylle lainmuutokselle. Tämän jälkeen kukaan köyhä velallinen ei voi saada todellista oikeussuojaa. Oikeusministeriltä, lainoppineena, melkoisen kova veto, koska lausunto loukkaa suoraan perus- ja ihmisoikeuksia. Mikäli taas oikeusministeri tarkoitti sitä, että esimerkiksi Arsenalia laskuttaneet asianajajat ovat mahdollisesti syyllistyneet tekoon, joka olisi moitittava ja näitten osalta tulisi tutkia laskutusten oikeellisuus niin tätä varmaan kaikki veronmaksajat kannattavat lämpimästi.

Wärtsilän Meriteollisuus Oy:n konkurssin jälkipyykin selvittelyssä KKO julkisti vuoden 2000 lopulla päätöksensä siitä, että suullisesti annettu lupaus sitoo valtiota. Tämä päätös on merkityksellinen siinäkin mielessä, että keskeiset ministerit vakuuttivat useita kertoja julkisuudessa ettei devalvaatiota tule. Näin kuitenkin tapahtui kahteen eri kertaan. Devalvaatiot olivat keskeinen syy varsinkin PKT-yritysten konkurssseille. KKO:n päätös tässä tilanteessa merkinnee sitä, että valtiota sitoo ministerien lausumat varsinkin kun he, etukäteen tiesivät, että devalvaatio on tulossa ja siitä huolimatta vakuuttelivat, ettei mainittua valuuttamuutosta ole tulossa. Suomen valtio lienee näin ollen vastuussa näitten devalvaatiosta kärsineitten henkilöitten vahingosta.

Kaikelle toiminnalla on aina motiivi. Kun lakeja muutetaan siten, että velkaiset menettävät perusoikeuksiaan ja kun lausunnot tähtäävät samaan tarkoitukseen eli heikentää ja kun varoja vähennetään näitten käytöstä alkaa osoite jo hahmottua taivaanrannalle. Kuten jo alussa mainitsin, ⁶¹ kun on välttämätöntä, että ihmisoikeudet turvataan oikeusjärjestyksellä, jotta

⁶¹ Pankkikirja, Antti-Pekka Pietilä, s. 83 - 84

ihmisten ei olisi pakko viimeisenä keinona nousta kapinaan pakkovaltaa ja sortoa vastaan. Onko kuitenkin niin, että teillä on suunnitelmana ajaa nämä ihmiset niin tiukoille, että he todellakin lähtevät liikkeelle hakemaan oikeuksiaan väkivalloin. Silloinhan julkiselle vallalle avautuisi mahdollisuus komentaa sotajoukot kaduille surmaamaan ~~paallisesti~~ kyseiset ihmiset. Nykyisillä menetelmillä he kuolevat vain nälännytettyinä hitaasti. Kuten sanoin kaikella toiminnalla on motiivi . mikähän teidän mahtaa olla.

Kunnioitavasti

Jukka Davidsson
Ekonomi